Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Epistola ad Mahumetem

https://hdl.handle.net/1874/331150

¶ Pius papa ſecūdus eloquētiſſimus .q̄ obijt
Anno . M.cccc.lxiiij.in . Anchona.dū pficiſci
poſuerit contra turcos.cōpoſuit.ac.

Pius Epus ſeru9 ſeruorū dei Jlluſtri
Mahumeti principi turcorū Timorē
diuini nois.et amorē.Scripturi ad te a
liqua pro tua ſalute et gloria . proqz
cōi multarū gentiū cōſolacōne ⁊ pace .Horta
mur ut benigne audias verba nrā . nec prius
dampnes q̄ indices.nec prius indices q̄ ſingu
la diligēter intelligas.Accipe que ſcribim9 in
bonā partē .⁊ vſqz in finē patient audi . Si bō
ſūt que ſuademus.amplectē.Sin mala reſpue
⁊ in ignē mitte . Neqz idcirco epiſtolā reicias
q̄ criſtiani hois ē.⁊ eius xp̄iani q̄ ceteris preeſt
Non eni te odio pſequimur . neqz tuo inſidia
mur capiti q̄uis nr̄e religionis hoſtis exiſtas
⁊ armis xp̄ianam vrgeas plebem . opibz tuis
nō tibi ſum9 infenſi . diligim9 iubente dn̄o ini
micos nr̄os ⁊ pro pſecutoribz nr̄is oram9 . Sa
pientibz ⁊ inſipientibz debitores ſum9 ⁊ omēs
cupim9 fieri ſaluos.Grecos.Latinos.Judeos
Sarracenos.oibus optamus bona.Sed ſcim9
vera bona neminē aſſequi poſſe.q̄ ex̄ euāgeliū
degit.⁊ a xp̄o dn̄o nr̄o ē alien9.Noli aūt aures
claudere.q̄ oculos auertere. cū xp̄m nominam9

quē Mahumethea lex in qua natus es. ⁊ viꝝ
ſcm̄. et ꝓphetā magnū. et v̄ginis filiū. et mira
cul' clarū dicāt. Multa tibi p eū et mariā bona
aduenient. ſi ei credideris ⁊ eius ſacris initiari
volueris. Horreſces hec cum primū accipies
Sꝫ audienda eſt tota lex. deinde iudiciū ꝓmē
dū. Audi q̊ tendim⁹. Multa tibi ⁊ tuis ꝓgeni
toribꝫ cū xp̄ianis bella fuerūt. Multus ſāguis
effuſus ē. Multe vrbes delete. Sacre edes incē
ſe. Rapte virgines. Violate matrone. Vaſta
ti agri. Scelera ꝑpetrata ſūt. quecūqꝫ in mētē
venire pn̄t. dū turcus et xp̄ianus vter impēt
gladio ↄtendit. Tibi ut fama et opa ipſa lo
quūtur ingēs deſideriū eſt xp̄ianos ſub iugū
mittere. ⁊ impiū latini nois obtinē. Et ſūt for
taſſe q̄ hoc facile ſuadēt. ⁊ oia tuis armis per
uia dicūt. ⁊ alij tuas vires amplificātes. xp̄ia
nas attenuāt. Alij in diuiſionibꝫ ⁊ odijs que
gentē nr̄āꝫ exedūt ſpē collocāt. haut difficile
exiſtimātes eos vinci ab exteris poſſe q̄ domi
diſſidēt. Nos nō ita ignaꝝ te credi⁹ nr̄aꝝ reꝝ
qn̄ ſcias qn̄ta eſt xp̄iane gentis pō. q̄ꝑ valida
hiſpania. q̄ꝑ bellicoſa gallia. q̄ꝑ populoſa ger
mania. q̄ꝑ fortis britānia. q̄ꝑ audax polonia. q̄ꝑ
ſtrēnua Hungaria. q̄ꝑ diues et animoſa et
bellicarum perita rerum ytalia. Sola hunga
ria diu ꝓgenitores tuos et teipſum fatigauit

Octuageſimū iam annū aduerſus hungaros
Turcorū ſigna ferūtur · ⁊ adhuc circa ſauum
ac danubiū herent · vna te gens tuaſq; vires
agitat · quid facies ſi tibi cū ital · aut gall · aut
germāis res fuerit · āpliſſimis · ⁊ robuſtiſſimis
populis · Fortaſſe eſt q̄ dicat iuſtianū impato
rem Conſtātinopoli ſedētem miſſo in ytaliam
Belliſario · cū parua manu militum pditā Ro
mā ⁊ reliqua loca vſq; ad alpes recupaſſe · nec
te iuſtiano minorē eē · Caue ne te fallant adu
latores · domeſtica regū ⁊ aſſidua peſtis · faci
lem principes magna de ſe loquētib; aurē pre
ſtant atq; idcirco ſepe decipiuntur · Rarus eſt
qui nō ſe vero maiorē credat · Juſtian9 vniuer
ſe grecie ⁊ illirici ⁊ aſie et libie dn̄s erat · ⁊ yta
liam non acquiſiuit · ſ; recens pditā recupauit
et a gothis gēte barbara · nō ab ytalis abſtu
lit · nōdum amor impij romani in mētibus yta
lis refriguerat · neq; vllus erat qui barbaricū
iugū equo aīo ferret · cuncti arma pro imperio
⁊ pro pꝛia magnis animis ſuſceperūt · nec tam
belliſarius ytalis libertatē reſtituit · q̄ ytali ſu
um deus vendicarūt · Tui progenitores nūq̄
aut poſſederunt ytaliā aut viderunt · nec tibi
ius vllū in ea eſt ꝙ ſi pgas ytaliam inuadere
ſenſies tibi cum viris bellū eſſe · Fatemur res
claras tui maiores egere · nec tua minora ſunt

opera·qui cõſtantinopolim expugnaſti.et pe
ram e regione Januenſium·coloniã et pelopo
neſum·magna ex parte in dedicionem accepi
ſti ⁊ in raſtia ⁊ in valachia non paucum agri
adeptus es·⁊ ſepe tuos hoſtes fudiſti.⁊ hoc an
no.Synopem vetuſtam vrbem metis eupato
ris patriam et eius tirãnum cepiſti.et trapezũ
te direpta Jncolas eius et impatorem in cap
tiuitatem abduxiſti.Et Johannem caſſanum
prelio congredi auſum ſuperaſti Magna hec
tibi videntur·nec nos parua dicimus At Juliꝰ
ceſar cum de victoria pontica triumpharet in
curru·quo vehebatur hec verba iuſſit inſcribi
veni·vidi.vici. Jmbelles eas gentes et parui
momenti exiſtimans quas pompeius paulo
añ domuerat.⁊ tu hac eſtate ſupaſti. Alia eſt
ytaloꝝ natura·alie vires·alia ingenia·alij ai·
neſciũt ſubeſſe·qui ſoliti ſũt p̃eſſe·et nũc tota
ytalia armata eſt equis ⁊ hoibus plena nec
pecunia caret.q̃ neruꝰ belli dicit̃. Nõ pugnab
cõn̄ feias·aut ytaliã·aut hũgariam·aut aliaȝ
in occidẽti prouĩtiam ingreſſus·ferro hic res
geritur·non aſiaticis ſubdibus calibeus torax
pectoã tegit.equi ſimꝉ ⁊ hoies tecti pugnãt·oꝛ
dines ſeruãt·nec vano metu pauẽt Foꝛcioꝛ ſit
necẽ ẽ ⁊ manu prõptioꝛ et aio p̃ſtantioꝛ q̃ eos
loco depellat.Nec xp̃iana diſcidia deſiderio tuo

condūcere putes·aut in hijs confidas·vnien
tur criſtiani omnes ſi quando te audiant inte
riora criſtianitatis accedere·nec tu melius cri
ſtianorum paci conſulere potes ꝙ validis et
magnis copijs criſtianitatem inuadens ceſſa
bunt priuata odia vbi publica ſenſerint·et
coniunctis viribus aduerſus conmunem hoſ
tem arma ſumentur. Nec tu neceſſe arbitreris
ad propulſandas tuas incurſiones ad conpri
mendum tuum impetū tuasq; vires elidēdas
totam criſtianitatem vniendam eſſe·quod fa
temur difficile. Sed vna ex quattuor nacioni
bus ſatis fuerit ſuper ꝙ ſatis·tuas copias pro
fligare. Atq; vt de alijs taceamus cum plurēs
eſſe in tuo pallatio arbitrantur qui terrā yta
liam luſtrauerunt·& vires & ingenia noſcunt
ipſos audi atq; interroga. An equari tuis vi
ribus ytalia poſſit·an vinci tuis armis an tuo
imperio ſubicī. Plus negocij romanis fuit yta
liam acquirere·ꝙ orbi reliquo frena imponē
dicet aliquis ꝙ ſupra tetigim⁹ inteſtina odia
que noſtram gentem exagitant·introitum ti
bi in ytaliam poſſe prebere·& ſi vnus princi
pum te excludat alterum incluſurū daturūq;
aditū. Sūt diſiones ſane & inimicicie et ſimul
tates inter ytalos plures & graues & periculo
ſe·& vtinā nō eſſent. Sed nullus eſt qui dn̄m

pati nō xpianū. velit oēs i fide orthodoxa mori volūt. Nulli aīm⁹ ē a religiōe recedē. Nō hic i venies. ꝙ tui maiores apud grecos. qui cōten dentib⁹ de imperio duobꝫ. nunc vni. nunc alte ri minus potenti auxilia miniſtrauere. donec ambos eneruatos et exhauſtos eiecere. et ſibi principatum arripuere. Alie ſūt ytalie poten tie. alij regum oculi Alia ciuitatum conſilia ve netorum reſpublica ſapientia diues. et auro criſto deuota. ut noſtra fert opinio pri⁹ euer tetur funditus ꝙ hoſtem religionis in ytaliā paciat̄ intrare atqꝫ hec qui p ſeſe quando ſta tueīt. null' adiuta vicinis. tuas opes euertꝫ tā tū t̄ra mariqꝫ pōt. An florētine vrb' mag̃ficen ciā ignores. q vires q opes. q q̄nt⁹ ē i ea religi onis cult⁹. q̄nta erga Jheſū reuerētia quātus amor. credis ne fieri poſſe vt hec ciuitas yta liam diuerſe religionis hominibus aperiri ſi nat. Sunt alie multe vrbes inſignes. multi principes clari et magni. Nihil de regno Si cilie dicim⁹ ꝙ armis hac tempeſtate concuti tur. non poſſumus multa nobis de illo pro mittere. Licet tamen hoc aſſerere ꝙ quanꝙ duo reges de ipſo litigent et bello decertent maluerit tamen vterqꝫ regno priuari ꝙ tuis auxilijs victoria potiri. ꝙ ſi ad te alter con fugerit tocius ytalie in ſe odia concitauerit In

gallia. Ciſalpina· que a ipſa ps ē ytalie. dux
mediolanēſis in armis excellit et potēcia· par
regibus habetur. Nec parue ſunt ducis muti
ne vires· aut gemenſis· qui liguribus preeſt
mari. Non contempnēdus ducis Sabaudie
opulentus et validus in ytalia principatus
Adeſt marchio mantuanus· Sunt alij complu
res vrbium domini· quibus nichil poteſt eſ
ſe moleſtius· q̄ nobilem. Italiam vane ſuper
ſtitionis ritu fedari. De nobis et eccleſie roma
ne ciuitatibus et prouincijs tacemꝰ· quando
noſtram tibi profeſſionem haud ignotam eē
confidimus· quibus ſola cura eſt ſeruande et
ampliande fide domini noſtri iheſu. Hec ſi ac
cepiſti ab alijs gaudemus· veritatem enim ac
cepiſti. Si minus· hortamur. hec diſcutias et
verum veſtiges. inuenies nichil nos eſſe men
titos. Non folium ſibille· vt quidam apt· de
Euangelij pagina recitamꝰ. difficile eſt atqꝫ
adeo difficile· vt impoſſibile dici queat· te tua
in lege permanentem voti compotem fieri ſi
vt aiūt imperium xp̄ianorum deſideras· dices q̄
plurimos tibi xp̄ianos ſubeſſe· a de reliq̄s idē
ſperas. nō ē par racō· paucisſimi ſb tuo imperio
xp̄iani ſūt· qui ad veritatem ābulēt Euangelij
Omnes aliquo ſunt errore imbuti· q̄uis xp̄m
colāt Armeni Iacobite Maronei et alia qued̄

noīa greci a Romanē ecclesie vnitate aberrāt
cū tu conſtantinopolim inuaſiſti·neqȝ adhuc
decretum florentinum acceperāt ꝛ in errore ſta
bāt neqȝ de ſanctoſpiritu·neqȝ de purgatorio
igne·conſona recte fidei ſentientes. Pauci·for
taſſe inopes veri xp̄iani·neceſſitate non volun
tate tibi obediūt·At vrbes ytalie potentiſſimās
nō ē tuū cogere validiores ſūt ꝙ tuis queant
exercitibus ſuperari. Noſti que tibi acciderunt
cum Thaurinum inuaſiſti quod noſtra etas
Belgradum vocat·Pauci cruce ſignati·innumē
rabiles tuas copias proſtrauerunt. Non eſt
de ytalis ſperanda victoria quibus aduerſa
fuit in hūgaris pugna. Quocirca vt eo tandē
veniam⁹ quo noſtra feſtinat oro. ꝛ id dicam⁹
qđ ad ſcribendū cōpulit·tuāqȝ gloriā ꝛ tuā ſa
lutē tibi demqȝ oñdam⁹. Adhibe hijs paucis
aīm. Si vis inť xp̄ianos tuū impiū propagaē
ꝛ nomē tuum ꝙ glorioſū efficē·nō auro·nō ar
mis non exercitib⁹·nō claſſibus opus eſt. Par
ua res oim qui hodie viuūt·maximum ꝛ potē
tiſſimū ꝛ clariſſimū te reddē pōt. Queris q̄ ſit.
nō ē inuētu difficil' neqȝ procul querēda·vbiqȝ
gēciū repit·id eſt aq̄ paurillū·quo baptizeris
ꝛ ad xp̄ianoꝝ ſacra te conferas ꝛ credas euan
gelio·Hec ſi feceris·nō erit in orbe pn̄ceps qui
te gloria ſuperet·aut equare potencia valeat

Nos te grecorum et orientis imperatorem appellabimus
et quod modo vi occupas et cum iniuria tenes pos
sidebis iure. christiani te omnes venerabuntur et suarum
litium Judicem faciet. Oppressi vndique ad te ve
luti commune proximum confugient. ex toto fere orbe ad
te prouocabitur. multi sponte sua ſeſe tibi ſubici
ent tribunalia tua ſequentur et tributa preſtabunt
Licebit tibi ſurgentes extinguere tirannides. iuua
re bonos. oppugnare malos. nec romana ecclesia
te arguet recta via vadentem. Eadem erit erga te
caritas prime ſedis. que in ceteros reges. et tan
to maior quanto eis ipse ſublimior. Facile hoc pa
cto ſine ſanguine ſine armis multa poteris nam
ciſci regna. vladiſlaus lituanie princeps vitul
di frater. cum aſpiraret ad regnum. Polonie. ecet
quam infidelis. vt voti ſui compos fieret. christianus ef
fectus eſt. et regnum optinuit. cuius nunc filius
Caſimirus regnat. alter filius qui etiam apud
hungaros regnauit in bello contra genitorem tuum
geſto ſuperatus occubuit. Quid credis de te fiet
christianis iniciato ſacris. Magnus erit ad te con
curſus et felicitatis genus exiſtimabitur inter ſubie
ctos tuos annumerari. Quippe ut arbitramur
ſi criſtianus fuiſſes mortuo Ladiſlao hungarie
ac boemie rege. nemo preter te ſua regna fuiſſet
adeptus. Sperassent hungari poſt diuturna bel
lorum mala ſub tuo regimine pacem et illos boemi

ſecuti fuiſſent. Sȝ cū eſſes nr̄e religionis hoſtis
elegerūt hūgari viri fortes et fideliſſimi. r̄ligio
nē poci⁹ cū bello retinē q̄ ea pdita pacē ꝯſequi
Quot ſūt in epiro i peloponeſo. in macedonia.
i reliq̄ grecia. i dalmatia. i inſul̄ Egei Carpacij
et Jonij maris. q̄ tuū impiū non alia de cā r̄fu
giūt. n̄ q̄ꝛ alien⁹ es a xp̄i ritu. a hij mō ad nos.
mō ad alios recurrūt Opēqȝ petūt extrema oīa
ſbituri. priuſq̄ te circūciſū et aliemigenā. dn̄m
ferāt. a nos eos aliqn̄ argēto. aliqn̄ frumēto
aliqn̄ rebȝ alijs ſbleua⁹. Q̄d ſi baptizat⁹ cēs a
nobiſcū āmbulaēs i domo dn̄i cū ꝯſenſu. nec illi
tuū impiū tanto tp̄e formidarent nec nos eis
aduerſus te ferremus opē. Sed tuū poci⁹ bra
chiū in eos imploraremꝰ. qui iura eccl̄ie roma
ne nōnūq̄ vſurpāt a cōn̄ mrēm ſuā cornua eri
gūt. Et ſicut nr̄i anceſſores. Stephan⁹. adria
nus. leo aduerſus haeſtulphū et deſideriū gē
tis lōgobarde reges pipinū et karolū magnū
accerſinerūt. et liberāti de manu tirānica impiū a
grecis ad ipōs liberatorēs trāſtulerūt. Jta et nos
in eccl̄ie nec̄citatibȝ tuo pſocinio vteremur. et vi
cē reddēmus accepti bn̄ficij. O qn̄ta eſſet ha
bundātia pacis. qnāta xp̄iane pleb̄ exultacio
qn̄ta iubilacio in oī terra. rediret auguſti tem
pora. Et que poete vocant. Aurea ſecula reno
uarentur. Habitaret pardus cum agno. et

vitulus cũ leone. Gladiȷ̈ vertẽntur in falces · ı
vomeres ac ligones rediret omẽ ferrũ · excole
rẽtur agri euelleretur aſpa dum⁹ terra niteſce
ret · vici repantur · ⁊ vrbes reſurgerẽt · templa
deo ſacrata q̃ ceciderẽt emergerẽt · colapſa mo
naſteria ⁊ plena viris religioſis dĩuis omnia
laudibꝫ pſonarẽt · O q̃nta tibi redũdaret feli
citas q̃ ad eṫni paſtoris ouile cũctas redegeris
oues · O quantũ te omẽs amarẽt obſeruarent
extollerẽt · qui cõis oim pacis ⁊ ſalutis fuiſſes
auctor. dicet aliq̃s · Hanc pacẽ hanc vnionem
hãc ↄmunẽ leticiã · haberi poſſe ſub tua lege.
Errat qui hoc cenſet · multos reges · multos po
pulos vnitos eẽ oportet · priuſq̃ȝ tuã legẽ · vbi
qȝ diſſemines · nec ſi vnias corpora vnies aios
ſciũt xpiani ſuã legẽ ſanctã eſſe et verã ⁊ ſalu
tarẽ · nec dimoueri ab ea poſſunt · q̃ȝuis aliquĩ
aut libidine ducti · aut auaricia tracti · aut vo
luptati illecti · aut metu mortis attoniti · ã cruci
atu ſupati · nonnũq̃ȝ circũcidantur · ⁊ in tuos ri
tus ↄcedãt · quoꝝ ſi corda poſſes inſpicere · In
telligẽs nemiẽȝ eſſe qui libent ↄſultoq3 · receſſe
rit ab euãgelio . Oſtendim⁹ ſup̃ q̃ntum precel
lant criſtiane gẽtis vires . Et q̃ȝ difficile ſit · tot
nacões xpm colentes euincere · Non eſt q̃ȝ pa
cem ſperes ſub lege Mahumethea · in qua nõ
eſt ſalus · difficultates expimentis ipẽ vides ã

etſi multis criſtianis hĳsq; oīno nō veris im
pas· minime tñ eis tuam legē ꝑſuadere potes
minus ꝑſuadebit veris. Que nō in argumēta
cionib; rōnum· ſ; in ſolo ferro fundata eſt· et
que vincere diſputādo nō ſperat· ⁊ vinci formi
dat. Nō ſūt criſtiani· q̄ vł bello ſupari poſſint·
vł diſputacōib; decipi qñdo ⁊ armis excellunt
et rōib; munitiſſimi ſūt non ſolum diuine ſcri
pture· ſ; etiā philoſophice. Impoſſibile eſt ſb
lege mahumethea vnionē fieri· ſub criſtiana
facile fieri pōt. Et id mag̃ ex pte ī tua volunta
te cōſiſtit. Tu vnus ſi annuas· turchi omnes
ānuent. Nec Siri aut egipcĳ aut arabes ꝗ libi
es aduerſabūtur· tecū q̄cquid eſt intra helleſ
pontū ⁊ Emphratē ⁊ quicq̄d poſſides in euro
pa ꝯuertetur. Quid faciet baculus egipciorū
arūdineꝰ qñ criſtianū te viderit effectū. Quid
imbellis arabs· quid nudus affer· oibus hĳs
Ethiopes imminēt pbr̄o Johāni parētes· qui
criſtianꝰ eſt nō poterūt ⁊ ill' ⁊ ꝛliquis criſtia
nis obſiſtē Nili curſū retinē pñt ethiopes· ⁊ cō
gregatā aquā dimittē que rumpat aggeres
Et totā inundet egiptū· atq; ſubmergꝫ cū ſidꝰ
apparet arcturi hiſpani ⁊ ſiculi facile maurita
nā inuadunt ⁊ cathalani cū genuēſib;. Scis
qñtū valeāt occidue claſſes· ⁊ qñtus ē terror ł
ſirĳs uł alexandrinis uł ceteris orientalibus

qn̄ xp̄iane turcemes ad eos nauigāt. Tua certe auctoritas ⁊ aīmi magnitudo ⁊ in bellis felicitas apud omēs āmiracōni eſt. qui mahumetheam ſequūtur legem. Quod ſi te nobis adiūgeres. breui totus oriēs reuertet̄ ad xp̄m vna tantū voluntas pacare orbem pōt. Et ea tua eſt ſi ad baptiſmi grām ſe cōuertat In te eſt crudelibꝫ bellis impone͛ finem. Et tm̄ preſtare mor̄libꝫ bonū qn̄tū effari nō poſſuꝰ. Querꝫ aliquis quō quieſſet orbis turſis ad xp̄m ꝯuerſis. qn̄ nec ipſi xp̄iani inter ſe ꝯcordes exiſtūt. ⁊ multa p ytaliā germaniā. galliā. ⁊ reliq̄s ꝓuincias deſeuiūt bella. Diximus diſſidere inter ſe ꝯcordes exiſtūt. E multa p ytaliam. germaniā. galliā noſtre gētis hoīes. nō negamꝰ. ⁊ pluribus in locis ferro ꝯtenditur diuino olim ꝯſilio ſub octauiano ꝓpter reuerēciam ſaluatoris q̄ tūc ſecundū carnem natus eſt. ea pax in orbe fuit que nec antea nec poſtea viſa eſt. Difficile eſt et ꝓpe modū impoſſibile quieſce͛ in terris oīa vbi hoīes ſunt affectibꝫ ſubiecti reprobis. Illū ambicō exagitat. hūc cupiditas trahit. libido aliū impellit. multa ē int̄ mor̄les belli materia ſꝫ non ſūt tā atrocia. inter criſtianos prelia q̄p int̄ turcos ⁊ criſtianos. Xp̄ianꝰ cū xp̄iano de agri poſſeſſione de regno. de impio. de gloria ꝯtendit. cū turco de religione. de libertate. de

vita inter xp̄ianos q̄ bello vincūtur poſitis ar
mis nec vitā nec libertatē amittūt. Et multis
eē primoīa dimittūtur pn̄cipes impio priuāt
Inferiores dn̄m mutāt reliq̄ tenēt. In pliis q̄
gerūtur ꝗ̄ cū turcis ꝗ̄ cū Sarracenis q̄ ſuccubūt
ſi vitā nō amittūt. i ſuitutē redigūtur. Et mul
ti etiā religioni renūciaē cogūtur. Hec acerbiſ
ſima ſūt ꝛ inamiſſima bella. q̄ ſi tollanē qđ ite
ſitū eē mōſtrauiꝰ. pax maria exoriē et vniuer
ſal' quies. Nō ſūt reliqua bella huic ꝯpata. fa
ciem quodāmō pacis hn̄t et ocii nec illa tam
multa erūt qn̄ vnꝰ aſſit q̄ ſolo nutu cōpeſcere
poſſit iniurias. qualiē te futurū nō ambigimꝰ
ſi cū tua potentia xp̄ianus efficiaris. Videſne
qn̄tū tibi laudis affert baptiſmi lauachrū. qn̄
tum cū xp̄o ſublimis et ꝯſpicuꝰ reddeis. Quis
prohibet aquā. quid metuis. Voces fortaſſe
aulicoꝝ times tuoꝝ. quoꝝ nō dubitamꝰ dictu
ros tibi aliquos. q̄d cogitas. quid agis. quor
ſum te tua volūtas trahit. vis baptizari. vis
xp̄ianꝰ fieri. Neſcis qđ piculū adis. omēs te
turci deſerent. et vbi exiſtiās fieri magnꝰ fies
nullꝰ. et turcꝰ natꝰ. turcos deſeēs. iter turcos
creuiſti turcoꝝ te manꝰ extulit. turci aſiā ꝛ gre
ciā gubernāt turci exercitibꝰ preſūt. q̄ ſil' primā
famā tue mutaciōis accepint E ueſtigio ſum
ptis armis te deiecto imperatorē aliū ſufficient

cu nudus ⁊ expulſus ſi euaſeris apud xp̄ianos mendicabis panē. nā quis turcus eſt quē ſue religionis peniteat. moriemur omēs prius ꝙ nr̄i ꝓphete iugū excuciam⁹. Non ſunt parua q̄ iſti obiciūt. adhibenda eſt ⁊ huic parti mede la. quā nemo te ipō meli⁹ inueniet. noſti tuos hoies. ⁊ quibꝫ prouincias cōmiſeris. nō ignoēs q̄nta ſit cuiqꝫ fides. ⁊ quis aīmus. nō te latet nō fit ſine pi̲culo magnū facinus ⁊ meōrablē vilia ſūt que paruo emūtur. diligētia hic ⁊ la bore opus eſt. ꝑueſtiganda ſūt amicorū cōſilia noſcenda ſubditorū ingenia. ⁊ hiis vtendū ē quos fidos ⁊ prudētes videris. Seruiūt tibi nō pauci ex xp̄ianis nati. qui ꝙuis circūciſi ſunt non tamē xp̄ianū nomē oderūt. hiis exercit⁹. hiis p̄fecturas reddē potes. qui tui ſint amā tiſſimi. ⁊ ita regnū ordinare. vt qn̄ velis p̄ſto ſint omnia. tui ſubditi magna ex pte greci ſūt ⁊ armeni vt dixim⁹ Jacobite. qui etſi aliquot erroris hn̄t criſtiano tn̄ noie cēſent. nec aliud magis cupiūt ꝙ te ſimilē eis eſſe. ⁊ illū deū co lere quē colūt. ipſi ſperarēt meliori eē loco futu ros. qui nunc mācipia ꝙ viliſſima ſūt. tributa exſoluūt grauia. iniuriis afficiūtur quotidia nis. ad bellū ducūtur inuiti. ⁊ inermes cedib⁹ expopūtur. priuantur liberis ⁊ vxoribꝫ. miſerri ma res eſt poſtꝙ filios educauerūt eos ꝑdūt

rapiūtur in palaciū pueri·circūcidūtur ⁊ ma
humetheis ritib; imbuūtur. Vident infelices
pn̄tes non mō corpa liberoꝝ ſꝫ aīas etiā ire
pditū et anguſtiati inter tot calamitates plo
rare non pn̄t·maiora mala timētes·Nemo ho
rū te diligit·neq; ei natuā fert ut eos amem⁹
a quib; patimur mala·ꝙ ſi te xp̄ianum cerne
rent mirū immodū diligerēt·felicitatē tuā cu
perēt ⁊ oibus ſtudiis tuā gloriā quererēt·⁊ fi
lios ſuos ⁊ ſeipſos ꝙ̄ libētiſſime tibi donarēt
magna ē hoꝝ multitudo·⁊ ꝑ ſua religione cō
ſtantia. Qđ ſi prudēter eos tractaueris·nihil
tibi de religione turcoꝝ verendū erit. Qui me
dios int̄ xp̄ianos ſeſe vidētes tue poci⁹ volun
tati ꝯſentient fortunas et dig̃tates ꝑuaturi ꝙ̄
mortis picułlo ſe ſubiciant. Nō ſuadem⁹ rē no
uam aut inſuetā·tritum eſt iter qđ oñdimus
Multi hoc et magni reges ingreſſi ſunt apud
francos·et gentil̄·ex ydolatra xp̄ian⁹ effect⁹
eſt Clodone⁹ et ſiml̄ cū eo regni procēs bap
tizari nō recuſarūt·apud hūgaros Stephā
nus nr̄is iniciat⁹ ſacris oēm illam gētem xp̄o
acquiſiuit·apud veſogotas q̄ lōgo tpe in hi
ſpania ꝛ̄gnauerīt·et vſq; i hec tpa eiuſde gētis
ſāguis impat·Ricard⁹ lemugildi fili⁹ ſuadēte
leādro Iſpalenſi epō·arriane renūciauit hēſi
et cum oi gente ſua catholicā fidē ꝯplexus eſt

apud longobardos agilphus ſuaſu cõiugis
Theudelinde reliquit ydola. ⁊ cũ omni populo
xp̃iane ſeſe legi ſubiecit. Apud hyberos q̃ ſũt
in aſia imꝑante cõſtantino maiore. Rex gẽtis
cũ ꝯiuge ⁊ omni nobilitate atq; plebe. ad pre
dicacõem vnius captiue mulieris relicta ydo
lorũ inſania baptiſatus eſt. Sz quid moramur
⁊ nõ exẽplum illud adduximꝰ. qđ oim ẽ maxi
mũ ꝯſtantinus ipẽ imꝑator ac monarcha viã
apuit. quã tu ⁊ tui ſimiles ĩgredi abſq; vlla cũ
ctacõne poſſetis. oẽs qui eũ preceſſerant impa
tores excepto Philippo gẽtiles fuere. Jouem.
Mercuriũ. appolinẽ. herculẽ ⁊ alia que ſũt mõ
ſtruoſa noĩa. tanq̃ deos colebant. Senatui. et
omi romano populo. ſtulticia. xp̃us erat. Pro
ponebantur paſſim edicta que xp̃ianos ꝯpre
hendi iubebant. ⁊ niſi ſacrificarent ydol crude
lib; modis interfici. nil vilius erat noie xp̃ia
no. Infame genꝰ et maleficũ habebatur. oim
qui xp̃o crederent ſub nerone. Sub domiciano
ſb dyacletiano crudeliſſima ĩ xp̃ianos deſeuit
ꝑſecucõ ac ꝯſtantinus acceptis imꝑij faſtibus
poſtq̃ perſuaſus ẽ a Silueſtro predeceſſore nr̃o
in ſimulachris demonia coli. Et vnum tm̃ deũ
eſſe. cũ pr̃e. et ſpũ ſancto. xp̃m ihm. ⁊ in euãge
lica tantũmõ lege ſalutem inueniri. nõ ẽ cũcta
tus. xp̃i fidẽ amplecti. non dixit ſenatus michi

abſtuſus erit. reſiſtet ꝑplus. copiarū duces alie
nabūtur. impio deiciatur. Sȝ alto aīo iactās ī deo
ſpē ſuā edidit q̄ publice xp̄m coli iuſſit et cā ſi
de teneī ab oibȝ impio ſbiectis. quā bti apli pe
trus ⁊ Paulꝰ romaīs tradidiſſent. nec ꝑtea
ſiniſtri aliqđ ſibi accidit. Sȝ tūc potiſſimū ex
cellēs ⁊ glorioſus euaſit cū in vexill' ſuis Crux
dn̄i ihu apꝑoſita reſplenduit. Videāt p q̄etē
ī aere ſignū crucis. ⁊ vocē audiueāt dicentē. i
hoc cōſtātine vice paruit vexilla crucis erexit
ciuilibȝ bell' finē ipoſuit. ſupauit hoſtes barba
ros afflixit. ipeřiū āpliauit. pacē ſbditis dedit
ecclias aperuit. ꝯſilia ſacerdotū celebrauit. hē
ſes elimiāuit. lucē quā accepat ab euāgelio cū
ctis gētibȝ ꝯicauit Mag̃ficꝰ ⁊ excelſus ſup oēs
Ceſares iuētꝰ. grecis ⁊ latinis nr̄is celebratꝰ
Impauit ānos ſup̄ trigita ſedē impi͞j apud bi
zantiū erexit. Et āpliatis ciuitatis meibȝ. mul
tiſq; tū publicis tū p̄uatis edificiis mag̃ficē cō
ſtructis de ſuo noie ꝯſtātinopolī appellauit. ⁊
plenꝰ dieꝝ apud nicomediā edito teſtamēto
in q̄ filios ipi͞j ſucceſſoēs reliq̄t ut xp̄ianū decȝ
ſacramētis eccīe ꝯceptis e vita deceſſit. qđ erat
q̄ ille āpliꝰ ī t̄ra poſſȝ optaē ipio potitꝰ ē oim
maxiā vita ei ⁊ lōga fuit ⁊ pauc̄ obnoxia moꝛ
bis. īimicos huiliatos vidit ⁊ qđ hoibȝ dulciſſi
mū eē ſolȝ hēdes āpliſſiē fortune filios dimiſit

Nec alienū fuerit tantū impatorē quū xp̄ianaꝫ
fidē tantopē ampliauerit in alio ſeculo· cū xp̄o
regnare vt eſt credere· cui ſeruiuit in hoc dum
viueret. Quod ſi omnibꝫ q̄ patriā auxerit. Iu
uerit· defenderint certū ē eſſe in celum diffinitū
locū i quo btī euo ſempit̄no fruant̄· ſicut ph̄i
doctiſſimi tradiderūt· multo id cercius de illis
ſperandū eſt· qui pro lege dn̄i vel ſeruādā vel
augenda ſūmis ſtudijs ɔtenderūt. ſicut de con
ſtantino oñſum eſt · quē ſicut in terra felicem
fuiſſe didicim⁹. Ita ꝛ in celo beatū credimus
Eadē procul dubio euētura tibi eſſe ɔfidimus ſi
nobiſcum ſapiens xp̄m colas. ꝛ magnū ɔſtāti
num imiteris· quē ad mod romanī cū ſuo impa
tore xp̄iani ſunt effecti. Ita ꝛ turcī vna tecū ba
ptizabūtur· eritq; tuū regnum ſup omia q̄ ſūt
in orbe· ꝛ nomē tuum nulla ſilebit etas. Latine
te lr̄e ꝛ grece· ꝛ barbare· celebrabūt nemo int̄
mortales erit· qui te potētia aut gloria precedat
Magna ſunt hec que promittim⁹ · maiora q̄ ſe
quūtur. de regno· de potencia huius ſeculi · de
gloria humana· ſum⁹ locuti. Caduca hec et in
certa ſunt ꝛ fluxa· omēs morimur · oia nata oc
cidunt· ꝛ oia orta ſeneſcunt breuis eſt humāe
proſperitatis curſus· cito regnum deficit. nulla
potētia longa eſt. Gloria quoqꝫ clari nominis
ꝗuis de maximis rebus· diu pſeuerat. ffinitur
tn̄ aliqn̄· ꝛ cum tpe deficit · nichil ē int̄ mořles

non mortale cōterit oia temp9 Eſto duret per multa ſecula nomē. Que dulcedo poſt obitum laudis. aut damnatus eſt homo in altera vita ⁊ nihil ei pdeſt fama q̄ remanſit. aut ſaluat9 eſt ⁊ ea nō eget btitudine donatus eterna. que oi ex pte pleniſſima eſt. filios ac nepotes preclara maioꝝ noia iuuāt. ⁊ nobis q̄ꝫ dū viuim9 dulce eſt talē hereditatē poſſe relinquere. q̄ ſit poſteritati ſolaciū. Eſt id quidē aliquo mō bonū ſꝫ meliora querēda ſūt ⁊ ſtabilia bona. que nrā ſint neqꝫ vnq̄ꝫ nos deſerant. Philoſophi quos pipatheticos vocauit antiq̄tas. tria bonoꝝ gn̄a poſuerūt. Et alia eſſe ai dixerūt. alia corpis. alia externa. Stoyci ea dūtaxat bona exiſtimarūt q̄ aim excolerēt. hoc facit iuſticia prudētia. moderatio. fortitudo. ⁊ q̄ ſunt alie in aio dotes. egregiā corpis formā roboris multitudinē nobilitatē clientelas opes. int bona nō acceperunt. q̄ neqꝫ ſūt in ptāte nrā neqꝫ poſſeſſori felicitatem preſtant. Sed neqꝫ ille q̄tuor virtutes que principales exiſtimātur trāquillam homi mentem reddūt niſi adiuuianē alie tres quas theologicas appellāt ⁊ in aīo ſite ſūt. ſpes fides. caritas. triſtis eſt ⁊ in anxietate morat. ⁊ torpet ⁊ angitur et nl boni opat qui ſpe future vite priuatus eſt. Sine fide impoſſibile eſt placē deo q̄ eſt vltimū hois bonū et finis in quem tendim9 Caritas diuino amorē feruet

curioſa eſt aīe noſtre ⁊ ꝓprimo ꝯſulit · quem
iubet lex vt tanꝙ̄ noſipſos diligamus. Si ergo
animi bona cupimus · ⁊ moralibus virtutibus
opus eſt et theologicis · neqꝫ in hĳs vlla eſt
nobis cū tua lege ꝯtentio Alia ſunt in quibus
diſcrepamus. Fatebitur tua lex · ⁊ vitam eter
nam in altero ſeculo reperiri · et in hĳs itineribꝫ
ad eū peruenıri · dicit Fidem neceſſariam eē · verꝫ
non eam fidem quā nos recipim⁹ amplectetur
Laudabit caritatē · ſꝫ alia eius officia dicet · ꝙ
xp̄ianus · ſine ſpe non poſſe bene hoi eē fatebit̄
ſꝫ ſpei finē longe diuiſum a nr̄o recipiet · par eſt
in nominibꝫ · bellū i rebꝫ · Faceſcat hec nūc ꝯtē
tio · ⁊ quomō vera ⁊ etna bona · ex fide xp̄i cōſe
qui poſſis · ⁊ aīe tue ꝯſulere · que immoꝛtlis eſt
oſtendam⁹. Et ſi eni hui⁹ ſeculi que dicunt̄ bō
ꝯcupiſcis · et inter moꝛtles magnus videri vis
non tn̄ aīe tue obitū te credimus · nec ex illoꝝ
numero cenſem⁹ · q̄ cū epicuro ⁊ alĳs q̄buſdā
delirātib⁹ ph̄is · extīgui animā ſimul cū coꝛpe
putauerūt · nec rurſus te ſine deo eſſe cēſemus
ſic olim de callecis i hiſpania traditū ē q̄ nullū
colebāt deū. Et de pitagoꝛa quem ferunt dice
re ſolitū eē · nō liquere ſibi an deus aliquis eēt
Que diſputacō a deo impia iudicata eſt · vt ab
athenienſibus auctoꝛ eius eiectus ſit. Et libri
i quibꝫ ea ꝯtinebant̄ exuſti Poſſidoni⁹ ſcripſit

Epicurū nihil de deo ſenſiſſe. ſ3 ea que de diis
locut9 eſt inuidie depellende cā dixiſſe. Stulto
rū hec eſt aſſertio ſicut in ꝓpheta legim9. dixit
inſipiēs in corde ſuo nō eſt deus. Haud equidē
te adeo rudē exiſtimam9. ut celū credas recto
re carē. ⁊ hanc pulcherrimā mūdi machinā
caſu emerſiſſe. et oia fieri fortuito. S3 arbitra
mur te deū noſtrū ꝯfiteri. ⁊ in eū credē q̄ celum
creauit ⁊ terrā ⁊ oia que in eis ſunt. Et ꝙ que
creauit non negligit. nec te ignorare cenſem9
incorruptibiles eē aias hoim. ⁊ cum e nris cor
porib3 migrant in alias regiones trāſferri ⁊ bo
nas leta ſortiri loca. malas ad ſuppliciū rapi.
qđ non ſolū in euāgelio nro ſcriptū eſt ⁊ in ꝓ
phetis. S3 tua quoq3 lex idē docet. ꝙuis in hoc
mūdo tpalia que putātur bona caſu quodam
fortuito euenire nō recte arbitratē. Socrates ⁊
plato ⁊ ariſtotiles phorū pncipes. de mūdi regi
mine. de immortalite aiarū. de deo eadē credide
rūt q̄ xpiani. ꝙuis aliq̄ noue legis archana q̄
nondū edita erant ignorauerūt Platonis in
eplis hec verba legūtur. Credendū eſt autem
ſemper veteribus ſacriſq3 ſermonib3 nobis aſſe
rentib3 aiam eē immortalē. iudicesq3 hic ac penas
dare maxiās cū a corpe fuerit ſepata. qđ intelli
gendū. cū male vixerit. Nō ē hic loc9 apud te
alci9 examinand9 q̄ ꝓ tua lege deū eē intelligis

qui oia videt.et oia iudicat.et aias corpea mo
le ſolutas.p ſuis opibus in alio ſeculo.ł pmia
recepturas ł ſupplitia non dubitas.Que cū ita
ſint.ſtultū cognoſcis terrenis rebꝫ ita aliquē
inherere.vt celeſtia negligat.et dū corpori ſtu
det aiam perdat.Breue eſt omne qd viuimus
euū etiam ſi Methuſalem.aut Neſtoris ānos
poſſimus attingere.quicqd eternitati ꝯpatur
momētaneū eſt.Quotus hodie repitur qui cē
teſimū videat autūpnū.Quotus qui octogeſi
mū impleat ānum.Vita hois vt inqt ꝓpheta
in ipꝰ ſeptuaginta ānis in potētatibus.aliqn
ad octuaginta ptendit.vlterius labor ꝛ dolor
Quotus iterū ex eis qui naſcuntur ad pfectam
puadit etatē.qꝫ multi moriūtur infantes.quot
pueros extinguunt morbi.paucisſimi iuuētutē
ſupant.Anguſtiſſima eſt vita hois.et incerta
mille inſtant in omēs horas picula.mille mor
tis fauces.vite noſtre inſidiātur.minima res cur
ſum nrm interrūpit.Alieno hic arbitrio ſumꝰ
vocat nos deus qn vult.ꝛ vbi vult.et cū mini
me credimus tūc citamur.pemptoria monitio
eſt.nec licet puocare aut cōtra niti.parēdum
eſt altiſſimo dno.ꝛ villicatōis racō reddenda
Sapiunt.q ita vitā inſtituunt.ut vocati alacri
animo abeant.ꝛ corā iudice qui nihil ignorat
impauidi ꝯſiſtāt.in die illa tremēda et amara
valde.in qua nihil amplius mereri licet et ois

ſpes ac metus ex hiis q̄ acta ſūt pendꝫ nec ſup
plicare iuuat neqꝫ negare. Eſt igiꝉ de aīa curā
dum que poſt hāc vitā aliā habꝫ vitā. in qua
vel dolet vꝉ gaudet. Quid prodeſt homi ſi vnī
uerſum mundū lucretur inquit in euangelio
dn̄s. aīme vero ſue detrimentum paciatur. aut
quam cōmutacōnem dabit homo ꝓ aīma ſua
hac viuim⁹. hac ſapim⁹ hac deo ſimiles ſum⁹
hec melior ps nr̄i ē rebꝫ oībꝫ p̄ciosior. hec dimiſ
ſo corpe ī alias regiones ingrediꝉ. corp⁹ in t̄ra
iacꝫ. ⁊ ī puluerē ↄuertiꝉ Et vſqꝫ ad vltimū ma
ximūqꝫ iudiciū ſēſu carebit. tūc vero ꝓ meritis
q̄ illi cū aīa fuere coīa ꝉ ad gloriā ꝉ ad penā re
ſurget. Quid nino ꝓdeſt late p aſiam impaſſe
Quid ſemiramidi. q̄d dioniſio. quid herculi ad
indos vſqꝫ penetraſſe. q̄d ydanthirſo Scithie
atqꝫ aſie iugū impoſuiſſe. Quid nabuchodono
ſor ad gades vſqꝫ pre[x]iſſe. q̄d oſiridi dimiſſa
egipto. p ſiriam ⁊ aſiā intraciā duxiſſe copias
q̄d agamennoni ylium exuſiſſe. quid Ciro pſarꝝ
impiū ↄſtituiſſe. Quid alexādro magno illud
euētiſſe. ⁊ vſqꝫ ad hiſpaſim ī orientē. et ad Ja
xartē fluuiū ſeptentrionē verſus arma tuliſſe.
q̄d hanibali ytaliā vexaſſe. q̄d ſcipionib⁹ car
tagīnē deleuiſſe. Quid ponpeio oriētales reges
debellaſſe. Quid iulio ceſari ſubacta gallia Ro
manū impiū iuaſiſſe. quid hunorū regi athile
pānoniaqꝫ potita Aquileā in ytaliā ſubūtiſſe

Quid tamerlano tot aſie ſyrieq̨ vrbes incen
diſſe. atq̨ auū tuum prelio ſupaſſe. Quid geni
tori tuo amirati. ſepe de grecis. ſepe de hūgaris
triūphaſſe. Quid ceteris regibus atq̨ impato
rib; res magnas ⁊ claras geſſiſſe ꝓdeſt ſi abſ
q̨ cognicōe veri dei mortui ſunt. Et nūc eorum
aīe apud inferos cruciantur. laudantur hic et
ardēt illic. Que fame voluptas incruciatu eſſe
pōt. Que dulcedo glorie in doloribus. dura vox
eſt eorū qui vel in tauro phalaridis btītudinē
eē dicunt Non bn̄ cohabitāt dolor ac voluptas
nec vllus eſt in felicitate merox In celo plena
felicitas eſt. apud inferos plena miſeria. cum
eo ventum eſt michil iuuat gloria q̄ preceſſit. ⁊
fama ſeculi. Studendū igitur eſt. ut poſt obitū
qui p omēs ſe horas infert. certus et incertus
aīabus nr̄is bene cōſulam9. Preueniend9 eſt
piis opibus dies mortis. ⁊ omēs actus noſtri
ita dirigendi vt deo placeam9. Ipē eſt eni finis
oīm ⁊ ſūmū bonū. ad qđ aſpiram9 ⁊ ipſa btītu
do cuius cupiditas oibus mōrlib9 ineſt. Que
rendū eſt iter ad eā. Id recta fides oſtēdit. et
opatio iuſticie. quia nec iuſticia ſine fide nec
fides ſine iuſticia ſufficit. Juſtus ex fide viuit
vt ſcriptū eſt. ⁊ ſine fide nemo eſt accept9 deo
Tua lex ut aiūt. In ſua quenq̨ religione ſal
uari hoiēz cenſet. ſi alioqn̄ caſte iuſteq̨ viuat

aut ſi mahumethea tradicōe relicta ad aliam
trāſierit·dicūt et i tua lege ſcriptū eſſe· eſt eni
ſibiipſi ſepe ↄtraria·nulli ſalutē pate miſi in ea
Nos con̄ ſentim⁹ et certi ſumus viam vite ſoli
criſtiano ſi bn̄ agat aptā eē. Ait ei veritas nrā
in euāgelio. Qui crediderit et baptizat⁹ fuerit
ſaluabitur qui nō crediderit ↄdemnabit. Tu
ergo ſi futurū credis ſeculū· ſi vis fieri ſaluus
ſi aie tue bene cōſultum cupis·vt fidē romane
eccie ex̄ quā non eſt ſal⁹ et baptiſmum recipi
as oportȝ. Hiis duabȝ clauibȝ fide et baptiſmo
apiuntur paradiſi porte. Illis tn̄ qui apposite ad
fidē viuunt·nam ſine opibus fides mortua eſt
Euāgelio preledē ſūt aures et criſti doctrina ſe
quēda·que nullum fallit·dices nolle tue legi
nrāȝ preponē·aut mahumetē relinquē. ppte
tā magnum rogauimus ab initio vt benigne
audires·idē nūc petim⁹.et nunc maxiē attētis
auribȝ et pia mente opus eſt. Et iudicio recto
qn̄ ad radicē arboris infructuoſe admouem⁹
ſecuri. Audi ſeriē rerū·noſce hiſtoriā fidei pbe
aures vero·cui prauo eſt in altis edibus locus
Caliſtenē philoſophū crudelibȝ modis lacerū
i cuſtodiā rapuit. Alexander q̄ vera loquēs di
uinum cultū hōi denegauit et clitū philippi lau
des ↄmemorantem lācea tn̄ſfodit·timēt hōies
exēpla et videtes melius adulatoribȝ ſuccedē

q̄ recta mouentibꝫ· ad nugas ſe cōuertunt· et
q̄ placeat loquūtur Anthigonus aliqn̄ vnus
ex ſucceſſoribꝫ alexandri qui regnauit in aſia i
ter venandū· mutata veſte· relictis comitibus
errabūdus apud agreſtes hoīes in vili tugu
rio pn̄octauit incognitus et cōbibens de ſeipō
tanq̄ de altero pcūctatus aſtantes · omīa que
fecerat mala ab eis audiuit· mane queſit⁹ atꝫ
Jnuentus· cū veſtē allatā ⁊ regiū ornatū vidiſ
ſet· date inq̄t purpurā q̄ vt primū indui verꝫ
de me niſi hac nocte nūq̄ audiui. Et Auguſt⁹
mortuo Varo jdcirco ſeipſū ſup̄ modū dolere
aiebat· q2 non eēt a quo verꝫ audiret· Ad pau
peres phos relegata eſt inquiſitio veri· q̄ ꝓpte
rea ſapientie amatores vocātur q2 veritati ſer
uiūt· ⁊ nolunt decipi· Turpe eſt cuiqꝫ hoī errarē
maxime regi · qui ſi p ſeipſū nō ſatis intelligit
ꝓpe habet mgr̄os quos interroget· tantum pla
ceat audire nec pudeat diſcē qd ignoras· tria
ſūt hoīm gn̄a ut inquit Heſiodus p̄mi et opti
mi ſūt· qui p ſe omīa noſcūt· hijs proximi qui
recta monentibꝫ auſcultāt · Tercij prorſus dā
nādi ſunt· qui neqꝫ ipi vidēt· neqꝫ vidētibꝫ cre
dūt· ſed nulla in re piculoſius erratē q̄ in hijs
que ptinēt ad fidē· neqꝫ vtili⁹ inuenitē verum
Recte ad antipatrū de allexādro ſcribit Ariſt·
mouens ne pro tot exercitibus victorijſqꝫ et

ſubiugacōne orbis terrarū glorieť. Sʒ cogitet
ꝙ ſi quid de deo recte cognoſcat nō minori glo
ria dignus eſt ꝙ̃ ipē ꝓ tātis rebus geſtis tan
taqʒ potentia. ⁊ in ethicis ſapiētez inquit eſſe
amiciſſimū deo. ſapiēs aūt nemo exiſtimand⁹
eſt qui a recta fide ē alien⁹. In hĳs vero q̄ ſūt
fidei neqʒ tuus legifer ſatis intellexit. neqʒ tu
in hāc vſqʒ diem ſatis didiciſti. An vero recta
monentez audiē et ſequi vel. futurus dies oñ
det. Si vero hec q̄ ad te ſcribimus audieris. ſi
gnū erit addiſcendū pati. ſi feceris q̄ monem⁹
eris ꝓculdubio ſapiens. Nemo ſapiam ꝯtem
nit. nemo odit. nemo ē qui nolit eſſe ſapiens
verū prim⁹ ſapientie grad⁹ eſt nolle errare
⁊ verū ꝙ̃ libētiſſime audiē maxiē in hĳs reb⁹
vñ hoi eſt ſalus ſicut eſt religio q̄ ordinatur
ad etnā vitā. Audi ergo verū circa religionez
Si nō ſcribim⁹ verū. argue ſcribētes ⁊ deſpice
tanꝙ̃ ſtultos. Sʒ noli falſum dicē niſi ꝯgnoue
ris falſum eſſe. Et narrabimus breuiſſime ab
initio mundi vſqʒ ad obitum ſaluatoris criſti
noſtri legis archana. Deinde aliqua de tua
lege dicemus. ea que ꝯfirmem⁹ adinuicem. ⁊
quantum interſit oſtendemus Conabimurqʒ
quantū ex alto dabitur lucem tibi oſtendere
ꝑ quā poſſis ad eam lucem peruenire que illu
minat omnē hoiem venientem in hūc mūdū

Cū creaſſet deus in principio celum et terrā
et maria ⁊ lucem ⁊ ſolem ⁊ lunā ⁊ alia ſiderā. ⁊
plantas ⁊ herbas. et volucres. ⁊ piſces. ⁊ qua
drupedū genus in exterminabile vt ſcribitur ſa
pientie ſcdo. ac reptilia. et alia animantia. Po
ſtremo. Adā creauit ⁊ inſufflauit in eū ſpiracu
lū vite et poſuit eū in paradiſo deliciarū. et fecit
adiutoriū ſimile ſibi Euā ex coſta eius eductā
⁊ data licētia q̄ poſſent ceteraꝝ plantacōnum
degustare fructus vt abſtinerēt a plātacōne
prudētie impauit. ⁊ ambos cū preuaricati eēnt
ex paradiſo deiecit. atꝫ in eis humanum genus
morte dampnauit. Juſſit laborioſā vitā et erū
pnis plenā agē. ab hijs propagata creatura
rōnalis. cum rurſus aīmo rebelli diuinā maie
ſtatē cōtempneret. Et in vicia ꝙ prolaberetur
aquaꝝ diluuio deleta eſt Noe cū cōiuge. et ſex
alijs aīabus in archa ſaluatus eſt. et ab hijs
omnes hoīes qui modo ſūt ⁊ poſt diluuiū fue
rūt originē ducūt Tres filij Noe Sem Cam ⁊
Japhet redeūtibus aquis in locū ſuū humanā
gētem repauerūt. adeo ut tradit priuſq̄ Noe
moreret quatuor milia hoīm ex ſuis et filiorū
lumbis exiuiſſent. ex quibꝫ etiā iniq̄ emerſerūt
Nembrotes filius Cam. ⁊ qui cū eo in cōtumeli
am dn̄i turrim babel edificare ceperunt. In ea
diuiſū eſt labium vniuerſe terre. ⁊ confuſione

ſmpeditũ opus·ſecuta eſt pccm̃ peſſimũ penta
politana ſubmerſio.⁊ Abrahã ⁊ loth inuenti
religioſi·in ſemine abraham benedicte ſunt
gentes ⁊ circũciſionis pactũ cum eo pcuſſum
eſt·fuit enim iuſtus ⁊ placuit deo in opibus
ſuis Cum filiũ yſaac diũo imperio immolare
non detrectaſſet·neqꝫ yſaac pris viã deſeruit
cui natus eſt Jacob·qui alio nomine dictꝰ eſt
iſrl·et huic duodecim filij fuerunt a quibus
duodecim tribus emanarunt. Js cognito ꝙ
Joſeph quẽ putabat extinctum·magnus et
potens eſſꝫ i egipto· cum reliquis filijs ad eũ
migrauit·multiplicatum eſt illic iudeorum ſe
mẽ.⁊ in gentẽ magnã cũ creuiſſent iſrahelite
ſurrexiſſetqꝫ rex aliꝰ q̃ Joſeph ⁊ opa eiꝰ igno
raẽt·ǧuiſſimis laboribus oppreſſi ſũt ⁊ ꝯtume
lijs innuẽrabilibꝫ affecti.Et miſerãte deo ꝑ ma
nus moyſi ⁊ aarõ ſeruitutẽ effugerũt.et ſicco
veſtigio rubro mari traiecto ꝑ ãnos q̃dragĩ
ta cibo celeſti vitã i deſerto egerũt.⁊ circa mõ
tem ſinai diuinam legẽ in tabulis lapideis ac
ceperũt.Acquiſita eſt terra promiſſionis ſed
non tota in manu moyſi. Poſt obitũ eius·mi
rabilia fuerũt opa Joſue et aliorum iudicum
inter quos etiam ꝓphete claruerũt viri excel
lentiſſimi.Succeſſerunt deinde reges et alij ꝓ
phete i populo dei et nõ ſine celeſti numine

conſeruata ē gēs hebrea. et ꝓphete quidem inter
pretati legē ſalubria tradidē precepta virtutē
extollentes et vicia effulminātes. et multa per il
los ſcripta ſūt diuinitus reuelata. q̄ de futuris
noticiā prebuē. non tñ pauca perpeſſi aduerſa
iudei cū legem dñi ↄtempnerēt et in tradicōibꝫ
patrū non pmanerēt ceperunt eos caldei et in
ſeruitutē redegerūt. Et nūc ſiri nūc arabes nūc
egipcij i eos arma verterūt. multe fuerūt eoꝝ
tribulaciones multe calamitates. ac miſerie
ſ3 de omnibꝫ liberauit eos dñs cū ad deū clama
uerunt et tota mēte redierūt. qꝛ cor ↄtritū et hu
miliatū non deſpicit diuina maieſtas. Hec vt
arbitramur cōia tibi nobiſcꝫ ſunt. et in alcora
no mahumeteo mag̃ ex pte cōtinentͤ. Verax
igitur et tuo et noſtro iudicō lex iudeoꝝ. verax
moyſes et dauid et Salomon et yſaias et Iere
mias et Ezechiel et daniel. veraces oēs ꝓphete
dñi vera iudeorum fides. qui ante xp̄m in lege
manſerūt. mēdaces omēs gentes q̄ coluerunt
ydola. Notus an̄ xp̄m ſolū in iudea deꝰ. michil
hic vſcꝫ ↄtendimꝰ. concedis hec niſi fallimur
omia. In hijs que ſequūtur diſcordia erit. Sꝫ
nos in luce ambulamꝰ neqꝫ offendimꝰ ad la
pidem pedes noſtros. et ne de cetero tu qꝫ offen
das magnope cupimus et vltro ne decipiaris
lumen offerrimꝰ. tu creatura dei es et ouis eiꝰ

Sꝫ errabūda ext caulas in alienis paſcuis ꝑcul ab ouili dñico letiferū carpis cibū ⁊ peſtifera aleris herba. nos boni paſtoris exēplo q̄ reli ctis nonaginta nouē ouibus in deſerto. vnā q̄ aberrauerat ſecutus eſt. te q̄rim⁹. et in viam ſalutis optam⁹ reducē. Dolem⁹ te virū excel lentē nobilitate maiorū illuſtrē. geſtarū rerū gloria clarū imꝑio magno preditū et plurib⁹ nature dotibꝫ eminentē non incedē in vijs dñi nō noſſe mādata ei⁹ non eē in lege ſua. Com patimur tibi et tuoꝝ ſubditoꝝ infelicitateꝫ de ploram⁹. qui tecū pereūt nec te credim⁹ libē ter errare cui⁹ naturā bonā eſſe cōfidi⁹ igno rantia veri te retinet. Cui te ꝑites ⁊ ſeipōs ꝑ ignorātiā decepc. cū ꝓgenitoribꝫ laberis. Sed timenda eſt ſcriptura q̄ ait ignorās ignorabi tur. Quod ſi ceteris i rebus precipuā curā ex actā diligentiā ſūmū ſtudiū adhibes. ne quis fallat te circa religionē potentiſſime curandū eſt. ne fallais in q̄ tanto cautiorē te eſſe oportꝫ q̄nto in ea cum maiori ꝑiculo delinquitē. cetea rum rerum ignorātia hec q̄ ſunt tp̄alia in hoc ſeculo adimē poteſt religionis error alterius vite bona id eſt aīe felicitatē eripit. q̄ ne tibi accidat ſi nobis aures ⁊ fidē preſtiteis facile adiumento erim⁹. Audiuiſti ea que de veteri teſtamēto dixim⁹. nūc de nouo agendum eſt

in quo plurimū diſcordamꝰ. Audi q̄ ſb̓iungiꝰ
Sic ⁊ tue legis tenebras odio hēbis ut ſpamꝰ
et nr̄e lucem amabis. Duo in veteri teſtamēto
vaticinia repiuntur. Quoꝝ alterū illud eſt. q
nō auferet̄ ſceptꝝ de iuda neqꝫ dux de femore
eius donec veniat qui mittendus eſt. hunc vt
caldei dicunt Meſſias. Alterū eſt qd̓ ait Cum
venerit ſanctus ſcōꝝ ceſſabit vnctio vrā. hijs
vaticinijs predictum ē in aduētu xp̄i. Iudeos
⁊ regnū amiſſuros eē ⁊ ſacerdociū ſicut ⁊ factū
eſt. Regnū qd̓ iudeoꝝ fuerat ydumei acceper̄t
regnāte nāqꝫ p̄mo herode antipatris filio gn̓e
ydumeo ⁊ alienigena. xp̄us ex maria virgine
natus eſt dei filius. verus deus et verus homo
q̄ ſac̓dociū iudeoꝝ ad xp̄ianos trāſtulit in Pe
tro viꝫ ſibi ſucceſſore delecto. In quē pontificis
maximi ptātem trāſfudit. Neqꝫ vlteriꝰ apud
iudeos paſtoralis ouium cura pmāſit dicente
dn̄o ad petrū. Paſce oues meas. Paſtor ipſe
bonus et pontifex magnꝰ xp̄us. paſtores dein
ceps ⁊ pōtifices xp̄ianos nō iudeos eē cōſtituit
q̄uis petrus ⁊ alij plures ex iudeis nō ampliꝰ
iudei. ſūmum pōtificium acceperūt. atqꝫ in hunc
modum iudaica ceſſauit vnctio ⁊ trāſlatū eſt
ſacerdocium. Quo facto ⁊ lex ipſa trāſlata eſt
dicēte Aplō quia trāſlato ſacerdotio. neceſſe ē
vt legis eē trāſlatio fiat. Deꝰ igr̄ q̄ multifariā

multiſq; modis olim p̄rib; in ꝓphetis locutus
fuerat. nouiſſime per filiū ſuū quē ꝯſtituit here
dem vniuerſorū. p quē fecit et ſecula. allocut⁹
hoies nouā legem edidit. Et noua dedit prece
pta. quib⁹ ſeruatis vitam merent̄ eternā. In
tpe igit̄ qd in altiſſimo trinitatis cōſilio ab et
no fuerat diffinitū. regnante apud hebreos he
rode. imperāte apud romanos auguſto. quie
ſcēte mundo. ⁊ aduentū dn̄i mirabili ⁊ inaudi
ta priorib; ſeculis pace honorante. Miſſus eſt
gabriel āgelus de celo. qui marie felicē ꝯcepcō
nem ⁊ ſacratiſſimū partū annūtiaret. Sed an̄
p̄curſor natus eſt Johannes q̄ penitenciā pre
dicaret ⁊ viā dn̄o prepararet Concepit virgo
de ſpūſācto vt predixerāt āgel⁹ et ſuata digta
te virginitatis filiū ſimꝉ et dn̄m pepit. Natus
ē criſtus et ſaluator octauo kalendas Janua
ri. et in ipſis kalendis circūciſus eſt et. iuxta
vocē euangelicā Jheſus appellatus qꝛ ſalutem
attulit huāno gn̄i. Plurima de infancia ſalua
toris ſcripta ſūt nec dubiū eſt qn̄ omnis etas
ſignis ⁊ miraculis plena fuerit. Sed ecce nr̄e
grauitas et acre iudiciū. ea tantū recipit que
certa ſūt Apocripha pretermittit. Duodecim⁹
ſaluatoris annus memoriam habet. quia tem
plum ingreſſ⁹ cū legis doctorib; diſputauit ⁊
aliq̄ ex pte ſplendorem ſue diuinitatis oſtēdit

Sed circa triceſimū̄ ānum fulgor ille plenus emicuit. Tūc eni baptizatus eſt a Johanne et Johānem ipē baptizauit. et paťna vox audita eſt. Hic eſt filius meus dilectus. in quo michi bene cōplacui. conuertit aquā in vinū et innu merabilib3 coruſcauit miracul. Elegit ſibi diſci pulos quos vocamus aplōs. a circuiens regi onē. a mētes hominum et corpa ſanauit egro tantiū. et faciēs ipē que docebat toto trienmo predicauit euāgeliū p iudeā a vicinas puīcias beatiſſima vox eius intonuit Que vita hoim eē deberet oñdit. a precepta tū vetera innouauit tū noua priorib3 vtiliora īſtituit. abdita et ob ſcura que erāt in veteri lege multa. reuelauit et obſconſos ꝓphetarū apuit ſenſus. et que de ſe predicta fuerāt palā expoſuit miſteriū ſācte trinitatis oñdit. et vnitatē i trinitate mōſtra uit. docens. tū prēm. tū filiū. tū ſpiritū ſanctum diuinis honorib3 proſequēdū Et hos tres vnum eſſe deū. Predixit nō modo mortē ſuā. verū etiā genus mortis. et q tercia die reſurgeret. et q aſcenſur9 in celum reditur9 eſſet in fine ſeculi iudicare viuos et mortuos. Cōprehenſus eſt ſicut ipſe voluit. et traditus pilato preſidi qui eū neci daret. Teſtes in eū citati ſūt nec eſt in uenta mortis cauſa. q peccatū nō fecit. nec re pertus eſt dolus in ore eius. Maximum crimē

obiecerũt q̃ filiũ dei ſe fecit ⁊ regẽ dixit. et pro
pter veritatem occiſus ẽ crucifixus atq; ſepul
tus. ⁊ iux̃ verbũ ſuũ reſurrexit a mortuis. et q̃
draginta dieb⁹ cũ diſcipul' ꝯmoratus. cũ eos
ꝯfirmaſſet ⁊ corroboraſſet. atq; i orbẽ ire iuſſiſ
ſet euãgelium diſſeminaturos tandẽ videntib⁹
illis eleuatus ẽſt. ⁊ nubes ſuſcepit eũ ab oculis
eoꝝ. Aſcendit ad celum ⁊ ſedet ad dexterã dei
p̃ris et inde venturus ẽ iudicare viuos et mor
tuos. et redditurus vnicuiq; ſm opera ſua. In
terea ſpũſſanct⁹ ab eo miſſ⁹ oia ſuggerit eccĩe
que neccãria ſũt ad vitã eternã. Hec nos xpia
ni firmit' credim⁹. hec eſt fides nrã quã cunctiſ
gentib; p̃dicam⁹. Et impertiri oĩbus cupim⁹
Hec ab Aplis ⁊ eoꝝ ſucceſſorib⁹ p fideles ma
nus immutilata et icorrupta ad nos vſq; dela
ta ſunt. Hec vos turci et ſarraceni magna ex
parte negatis. et ſi eni criſtũ ex virgine natũ
⁊ ſcm̃ virum et dei flatũ et ꝓphetam magnũ et
mirabiliũ operũ effectorem. et adhuc viuentẽ
ꝯfitemini. deũ tamẽ et dei filiũ eẽ inficiami nec
ſibi nec ſanctoſpiritui diuinitatem conceditis
et trinitatem pſonarũ in diuinis reſpuitis et
criſti mortem deridetis. quem tranſlatum ⁊ ali
um ſibi ſimilem loco ſuo interfectũ arbitrami
nec eius aduentum in extremo iudicio expe
ctatis et alia nõ pauca criſtiane legis reicitis

et plurima creditis q̄ apud nr̄os riſu digna vi
dentur. Et que nō dimittem⁹ intacta ſȝ que nos
credim⁹ non ſolum ex noua lege ſed ex veteri
inuitamur. Vos mahumeti et alcorano eius
fidē tantūmō adhibetis. et homīēȝ mortuū. ſine
conteſte. ſine ratōe. ſine miracul' ſequimī. Nos
viuo credim⁹ viuit eni veſtro teſtimonio xp̄s
Nos deo preſtam⁹ aures et ſignis et rōnib⁹. ſa
cris ducimur teſtimoniis. Qd ſi nos audies
mōſtrabimus breuiter nr̄e legis ſplendidam
lucē. et tue obſcurā caliginē detegim⁹. Sȝ opus
eſt piis et attentis aurib; qn̄ fidei ſublimitas
attingitur. et magni dei pandunt̄ archana. Se
pe iocis et inanibus fabulis te pn̄tem adhibui
ſti. Et leuiores audiſti narratōes. non eſt cur
hec grauia ɔtempnas aut ea noſſe recuſes. ex
quib⁹ tua pendet ſalus. Non eſt aīa nobil' cui
nō inſit veritatis amor. nō eſt homo qui nolit
ſaluus fieri. Audi ergo qui gn̄oſus es. audi q̄
te ſaluare pn̄t. Quid ē inter xp̄ianos turcosqȝ
controu̾ſie. in quo ſimul ɔtendimus. q̄ diſcidii
cauſa. Sane nō alius diſcordie fons eſt. niſi q̄
circa diuinitatem non eadē ſapimus. de patre
de filio. de ſpū ſcō. cōtendim⁹. hoc eſt precipuū
diſcidiū. quo ſublato facile oīa ɔtempnētur
Attingem⁹ hec et que ſit inter nos de diuītate
diſſenſio latius exponemus. Nos in deo tres

dicim⁹ ꝑſonas prēm et filiū et ſpm̄ſcm̄ vos
vnā tm̄. quā nec prēm nec filiū dicitis. Sʒ deū
tm̄mō appellatis. ⁊ hūc vnicū eē dicitis. Crea
torē celi et t̄re ⁊ oīm q̄ in eis ſūt. Nulla ē de vni
tate ꝯtencio. nō latēt nos verba moiſi dicētis
in exordio legis audi iſrl̄ dn̄s de⁹ tu⁹ vnus eſt
Et rurſus i lege ſcriptū ē. Ego ſū dn̄s deus tu⁹
q̄ te eduxi de t̄ra egipti. nō erīt tibi dij alij pret
me. Et rurſus. ego ſū q̄ ſū. Et ſi q̄ſierint nomē
meū vade ⁊ dic eis. q̄ eſt miſit me ad vos. Et in
cātico Exodi dr̄. Dn̄s omp̄s nomē ei⁹. q̄ teſtio
nia vnū eē deū ⁊ vnū dn̄m maifeſte declarāt ꝗ
vnā ꝑtātē ⁊ vnā naturā nom̄ fatemur idē qđ
vos hic amicitia ē atʒ ꝯcordia. vobis vn⁹ de⁹ ē
Nā de⁹ nature dn̄s ꝑtātis nomē nob̄ vn⁹. Di
citis pn̄cipiū oīm rerū eē deū nos idē affirma⁹
i q̄ igit̄ diſſentī⁹. Multa ſūt q̄ de deo alit̄ xp̄iai
dicūt alit̄ ſarracenī ſeu turci. Vos deū corpeū
dicitis nos incorpeū. vos fortuita eſſe q̄ hic i
t̄ra geruntur arbitramī. nec curaē de hijs deū
Nos gubnare eū q̄ creauit oia non dubitam⁹
vos deū prēm i diuinitate negatis. Nos prēm ⁊
filiū cognoſcamus vos ſpm̄ſcm̄ ex diua maie
ſtate reicitis. nos pnim⁹ veneāmur. Mitta⁹
alia hec aggrediamī i q̄ pl⁹ pōdeīs ē. Nos xp̄m
dei filiū dicim⁹ vos negatis Cur negatis ſane
qꝛ nec vxorē hʒ deus ex q̄ filiū ꝓcreare poſſet.

Quod ſi vxoꝛ fuerit. filioſq; genuerit mundꝰ
qui vnꝰ impio regitur in plures diuiſus dños
diu ſtare non poſſet in vnitate cõcordia eſt q̄
ſeruat impia in pluritate diſcoꝛdia q̄ maxime
regna ſubuertit. Sȝ quis tam rudis. tā vecoꝛs
tam demēs criſtianꝰ eſt. q̄ gnare deū ex connu
bio ⁊ pmixtione femine arbitret᷑. Non ſumꝰ
adeo ebetes criſtiani ut tm̄ nephas admitta
mus. Sarracenis ſuadeī hoc poſſȝ q̄ deo ⁊ coꝛpꝰ
⁊ capud. ⁊ manꝰ ⁊ cetera menbra concedunt
Nos deū ſpm̄ eſſe aſſerimꝰ. incoꝛpoꝛeū immoꝛtlē
eternū. ⁊ incōprehenſibilē. qui dū ſeipſū intel
ligit. in mente ſua verbū cōcipit quod nos fili
um dei eſſe dicimus. Nec aliud eſt in deo ſeipſū
noſſe. atȝ intelligere. q̄ꝫ deum eē. Nihil eteni in
deo non deus. deū aūt cuius eſt verbū noiamꝰ
prēm. ⁊ pceſſum ipſius verbi. gnacōem filij di
cimus. nec veritas hec de verbo dei apud criſtia
nos tantū illuxit. Gētiles phi ante criſti aduē
tum eadē que nos aſſerimꝰ nōnulli affirmaue
runt. ſiquidē Platonici in ſuis libris aptiſſime
dixerūt. q̄ꝫ in pricipio erat verbū ⁊ verbū erat
apud deū ⁊ deꝰ erat verbū. hoc erat i principio
apud deū. oia per ipſū facta ſūt. et ſine ipō fcm̄
eſt nihil. Et reliq̄ ſirme oia ꝯprobant de verbo
dei. que Johannes in euāgelio ſuo tradit. vſq̄
incarnacōem verbi. quā ignorarūt q̄꞉ nondū

natus erat xp̄us. et alta legis miſteria abſcō
derat deus a ſapientibꝫ huiꝰ ſeculi que reuela
uit paruulis. qđ igiẗ platonici v̇bū dei noiant
ꝗ deū eſſe dicūt nos filiū vocamꝰ ex deo geitū
ꝗ deū eē fatemur nec ruinā mūdi ex filij gene
racōe timemꝰ qn̄ vnus dūtaxat filius eſt pa
ter et filiꝰ vnū ſūt vna poteſtas vna volūtas
vna maieſtas. nec verbū ꝯceptū ab intellectu
cōcipiente diſcordat. Obſcura hec videbūtur
at ſi voles. p̄ſto erūt qui lumē afferāt ꝗ aptiſſi
ma oia reddāt. Et tu ſolem hūc corpeū cernis
qui nocte abiēs efficit. rediens hic a ſeipō lu
cis p̄ducit radios. hec productio gn̄atio q̄dā
ē in ſole. et radij ſol' filij ſol' nō incōuenieter
vocātur. q̄ ſimilitudo q̄uis multifaic ē inepta
Nam ſolis plures ſepe vidimꝰ radios. deo vni
cus eſt filius. in eo tn̄ ꝯuenit. ꝙ vna eſt et ſol'
ꝗ radioꝝ ſubſtātia. Et vna eſt p̄ris ꝗ filij diui
tas atq; eēntia. q̄uis compatio corpaliū rerū
nulla ſatis cū diuinis quadrari pōt. Sꝫ accipe
teſtimonia et qui rōne nō capis. cede autorita
ti. Vetus teſtamentū ꝗ iudeis ꝗ xp̄ianis ꝗ ſar
racenis ꝯē eſt. Eructauit inq̇t dauid ex pſona
dei. cor meū v̇bū bonū hoc ē qđ dei filiū dicꝰ ꝗ
vnigeitū p̄ris etēi nō ex carli ꝯiugio ā huāno
ꝯpleru. Sꝫ ex corde dei. v. ex intellcū p̄ductū aſſe
riꝰ ꝗ ruſus filiꝰ meꝰ es ꝗ ego hodie genui te

hodie dicit. quia deo nec heri preterit. nec cras
imminet. ſ; hodie ſemp adeſt cui pñtia ſūt oīa
Iteꝝ ante luciferum inquit. genui te. vt intelli
gas q̄ nō loquit̄ de Salomone dauid . Sꝫ de⁹
pater. de filio deo. q̄ āte luciferꝝ nemo fuit. Et ī
libro ſapientie legim⁹. Sapiētiā que dei fili⁹ ē
dicentē. Nondū erāt abiſſi et ego iā concepta
eram. ante montes ⁊ colles ego parturiebar.
Nunq̄ eni paẗ ſine filio fuit. nec ſine patre fili⁹
⁊ hoc eſt q̄ in euangelio inquit Johānes. In
principicio erat verbū ⁊ verbū erat apud deū
et deus erat verbū. Que miſteria profunda et
alta cū nō intelligēt Arrius. nec mahumetes
ꝯprehendēt. negare maluit dei veritatē. q̄ ſuā
ignorātiā ꝯfiteri. et ſuas inepcias imprudēter
ingerē. q̄ alioꝝ ſapientiā hūiliter diſcē. Stul
ta hec ⁊ dampnoſa pertinacia eſt. deo enim et
ꝓphetis oportꝫ credē. et ſi quid eſt cui⁹ rōnem
nō capimus. debem⁹ cū paulo dicē. O altitudo
diuiciarū ſcīe ⁊ ſapiētie dei. q̄ incōprehēſibilia
ſūt iudicia eius et inueſtigabiles vie eius. Fa
tentur iuriſcōſulti. nō oīm que a maioꝛib; ſuis
inſtituta ſunt. rōnem reddi poſſe. et tamē legi
parendū eſſe. q̄ non ſine cauſa condita fuerit
Quāto minus archana dei licꝫ agnoſcē. Pluriē
ſūt occulte cauſe ad q̄s nulla potuit curioſitas
hoīm puenire. ſicut oculi noctue ad ſolē. ita et

noſter intuitus ad ea que ſunt diuinitatis. Nõ ẽ ergo mirãdũ ſi neq; gñacõez filij neq; ſpũſſci pro ceſſionẽ neq; trinitatẽ i diuinitate itellexerit car nalis homo vel arri⁹ vel mahumetes. Sz illd i eis damnabile ac deteſtabile fuit qꝫ ſacre ſcri ptuẽ diuinisq; teſtimonijs nõ acquieuerũt. Nã q̃d opus eſt argumẽtis vbi deus ipẽ loquitur De pithagoricis traditum ẽ. qꝫ in diſputando ſoliti erãt dicẽ ipſe ait. Ipſe autez erat pitha goras tãqꝫ eius auctoritati nõ licẽt aduerſari quãto minus deo q̃ verax ẽ. et ois homo mẽdax Sz negabis hec eẽ dei que afferim⁹ teſtimonia de hijs poſterius aſſerem⁹. nũc de ſpũſancto agendum eſt Cũ tua lex diuinos honores abro gat. nõ eſt hmõi erroris mahumetes inuẽtor arrij et neſtorij et macedonij hec olim dementia fuit. quos ſacra patrũ cõcilia damnauerũt. ſꝫ eoꝝ virus apud egiptios et arabes aliqꝫ diu la tuit. Et poſtremo autore mahumete et mgr̃o eius ſergio late diffuſũ eſt. Ne mouearis dum verã loquimur Caue ne ſeq̃ris cecos. diſce ſpm̃ ſcm̃ eẽ deũ et tciã fore in trinitate pſonaz. Dixi⁹ paulo añ deũ prẽz dũ ſe ɔgnoſcit verbũ ɔcipe et filiũ gignẽ. Nũc qd̕ ſequit̃ Adici⁹ cognicõm ãnexã eẽ appetitiuã qñdã opacõz cui⁹ pn̆cipiũ volũtas ẽ it̃ opacões vero q̃s volũtas pducit ꝑcipua ẽ amaẽ adhibe hic auẽs et mnetẽ erige

23

in deo pfectam et abſolutā fateri cognicōnem oportet. et amorē parimō. cuius proceſſus per appetitiuā opacōnem exp̄mitur. ſicut ⁊ verbi gn̄atio per intellectiuā ⁊ alia eſt opacō q̄ intel ligit. alia q̄ appetit. Intellectiua ex hijs ꝯplet̄ que ſūt quodāmō in ipō intelligēte. Nam ſicut ſenſibilia in ſēſu. ita intelligibilia in intellectu dicim⁹ eſſe. appetitiua aūt ꝯplemētum accipit ſm̄ quendā ordinem vl̄ motū ad eas res que obiciūtur appetitui. ⁊ occultū quodd̄ principi um ſui motus hab;. ea vero q̄ pricipio ferunt̄ archano Spūs nomen acceperunt. nā ⁊ ventos ſpūs dicim⁹. ⁊ in ſcripturis procellaꝝ ſpiritus appellantur. quia nō apparet afflacōis ſpirit⁹ initiū. Reſpiracōnem etiā ⁊ arteriaꝝ motū ab intrinſeco ⁊ occulto principio manantē voca⁹ ſpm̄. atq; hoc modo cōgruēti quadā ſimilitudiē quantū d̄ina humanis verb̄ indicari poſſunt d̄inus ipē amor a patre filioq; ꝓcedēs ſpiritus dictus eſt. In nobis duplici ex cauſa procedit amor aliqn̄ ex corporea ⁊ materiali natura. et is plerūq; immundus eſt ⁊ menti noxius. ali qn̄ ex ipſa ꝓprietate ſpiritualis nature. cū bō i telligibilia ⁊ rōni ꝯueniētia adamam⁹. Et h̄ purus eſt amor ⁊ laudabil̄ ⁊ anime ſalutaris In deo corpalis amor ſeu material̄ locū nō h; S; ille tātū repitur q̄ ſimplex eſt et nitidiſſim⁹

ꝛ puriſſimus · quē ſpiritūſāctum appellamus
Nec nos intellectuali et ſcō amore quicq̄ ꝓſe
q̄mur· niſi qđ intellectu concipim⁹. Cōceptio
autem ut diximus que fit intellectu verbū eſt.
atq; ita necē eſt amorē ex verbo exoriri. Amat
enim deus qđ de ſeipō intelligit id eſt verbum
quod concipit intelligendo. verbum autē dei
dicimus filium dei· qui ꝛ ipſe patrem nouit et
amat. atq; ita fit vt amor ipſe cui ſanct⁹ ſpūs
eſt nomē· ex patre filioq; procedit · ſitq; cum
patre ꝛ filio pariter deus. Nam ſicut diuinum
intelligere eſſentie diuinitatis eſt· ita et amarē
ꝛ ſicut deus ſe ſemper intelligit ita et ſe ſemper
amat· ꝛ oīa amat· ſuā bonitatē dum āmat· rur
ſusq; ſicut dei fili⁹ qui eſt verbū dei in natura
diuina ſubſiſtēs pr̄i coetern⁹ pfectus ꝛ vnus
deus eſt· ita et ſpūſſcūs deus eſt· pr̄i ꝛ filio coe
qualis et coeternus Et quia omne quod ſubſi
ſtit in natura intelligibili · apud nos perſona
dicitur· apud grecos ypoſtaſ· ꝯn̄s eſt vt tres
pſonas in diuinitate ponam⁹ · quia tres ſunt
ſubſiſtētes· pater· et verbū· et ſpūſſanctus · ne
q; perſonas dicim⁹ eſſe per eſſentiā diuerſas
Sed p ſolas relacōnes diſtinctas· que ex pro
ceſſione verbi · et amoris prouemiunt. Atq;
in hūc modum xp̄iana religio diuitus illuſtrā
ta· diſtictas tres pſonas confitetur in diuinis

non tres deos ſicut Mahumetes falſo opina
tus eſt. Sed patrē ꝛ filiū et ſpūm ſāctum eſſe
ab eterno deū aſſerimus. nec tn̄ ipſū prēm qui
filius eſt. nec filiū qui paꝛ eſt. aut filius. Vna
eſt enim patris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſācti eēncia. In q̄
nō eſt aliud paꝛ. aliud filius. aliud ſpūs ſāct9
ꝗuis in pſonis. aliū prēm. aliū filiū. aliū ſpm̄
ſanctū dīna docēte auctoritate dicam9. Nec ſi
militudo in hijs que creata ſūt ſūme deeſt tri
nitati. Inuiſibilia dei ſicut Aplus ait per ea
q̄ facta ſunt intellecta cōſpiciunt. ſempiterna
quoq; virtus eius ac dīnitas relucꝫ quippe in
aīma noſtra ꝛ quedā dīne trinitatis ymago.
Eſt eni aīa noſtra ſubſtātia quedā incorporea
ꝛ rōne predita. Et actus quidā ſiue forma orga
nici corporis. que dū corpus mouet et regit ſui
meminit. ſe intelligit. ꝛ ſe diligit. quibꝫ in reb9
quedā apparet trinitas. memorie. intelligētie
ꝛ amoris. tria hec ad ſeipſa referūtur. quia nō
eſt amor ſine memoria. nec memoria ſine noti
tia. Nā quis meminit aut amat qd neſcit. In
ſepabilia ſunt hec a ſemetipſ. ꝛ tn̄ qdlibꝫ eoꝝ
ꝛ ſimul omnia vna eēntia ſūt. ꝛ vna vita i aīa
vna. differūt tamē qꝛ memoria non eſt intelli
gētia vl volūtas. nec intelligētia volūtas ſiue
amor. Qd ſi hec diligēter inſpicias Inuenies ſū
me illius trinitatis atq; vnitatis veſtigium et

ymaginē quandā ꝙuis imparē. Quicūqȝ enī
ſempiternā ⁊ incōmutabilē naturā ꝑ memori
am rēminiſcit̄. Intuetur ꝑ intelligētiā. ample
ctitur ꝑ dilectionē. ꝓfecto repit in ſeipō ſūme
trinitatis ymaginē. nō tñ oīno ſimilem. ſed
qualēcūqȝ. ita vt in ſimilitudine magꝫ inueni
atur diſſimilitudo et ſi ei homo meminit. intel
ligit et diligit non tñ memoria eſt. nec intelli
gentia nec dilectio. Sed ſūt hec in eo ⁊ in vna
ſubſtātia nō ſicut accidētia in ſbiectis que poſ
ſunt abeſſe ſꝫ ſbſtancialit̄ exiſtūt in aīa ⁊ vnꝰ
hō eſt q̄ habet hec tria nō ipſe eſt hec tria. In
ſimplici vero natura q̄ deꝰ eſt. ꝙuis vnus ſit
deus. tres tñ ꝑſone ſūt. vt dictū eſt. ⁊ ipē deus
eſt et tres ꝑſone. Sȝ illud ſatis ad rem nrām
eſt. ꝙ tria hec. aliquo mō vnū ſūt. Repitur ⁊
ſub aliis noībȝ ⁊ alio modo in nrā natura illiꝰ
ſūme ⁊ ineffabil̄ trinitatis ymago. Nā mens
⁊ noticia eius ⁊ amor. tria quedā. mens ei no
uit ſe. ⁊ amat ſe. nec amare ſe pōt niſi etiā no
uerit ſe. duo quedā ſūt mens et noticia eius
duo etiā ſunt. mens et amor eius Cū ſe nouit
mens ⁊ ſe amat. manȝ trinitas. ſ. mens amor
et noticia. Et hec tria ꝙuis diſticta inuicē ſint
vnū tñ eē dicūt. ꝙ ī aīa ſbalit̄ exiſtūt Et ē ipa
mens q̄ſi parēs. ⁊ noticia eiꝰ q̄ſi ꝓles eiꝰ. mens
enim cū ſe cognoſcit noticiam ſui gignit ⁊ eſt

ſola parēs ſue noticie. Tercius eſt amor.q̄ de
ipſa mente ⁊ noticia procedit vnde mēs ꝯgno
ſcens ſe.diligit ſe.nō enim poſſet ſe diligē niſi
cognoſceret. Amat eni.placitā prolē.noticiaꝫ
ſuā. Et ita amor quidam ꝯplexus eſt.parētis ⁊
prolis.nec minor eſt amor parente ⁊ prole.id
eſt mēte ⁊ noticia.cum tantū ſe diligat mens
quantū ſe nouit.⁊ quāta eſt Conſiderat hec
rōnalis homo ⁊ vidēs tria in vna eēntia ꝯcut
rere extendit ſe ad cōtemplacōnem creatoris
⁊ intelligit vnitatē in trinitate.et trinitatē in
vnitate.et vnū deū colit.vnā eēntiā et vnum
principium.ſicut ⁊ patriarche et ꝓphete atqꝫ
Apli tradiderūt.Sed audiamꝰ tādē ipſos.et di
uine legis auctoritatē et teſtimonia in mediū
afferamꝰ.ſine quibus omis eſt vana argumē
tacio.deū prem oēs ſacre lr̄e ꝯfitentur et dei
nomē.pr̄nitatē ad oia refert. Et ſi filiū dicimꝰ
nō poſſumꝰ prēm negare.de filio adducta ſūt
teſtimonia legis.ergo et pat ꝯſſus eſt.ſicut ⁊
ſaluator ait Philippe qui videt me videt ⁊ pa
trē meū.nūc de ſpū ſancto qd cepimꝰ proſeqn̄
dū eſt. In geneſi legimus qꝛ ſpūs dn̄i fereba
tur ſup aquas.qs tūc dn̄s niſi deꝰ fuit.et cuiꝰ
ſpūs niſi dei. Et quō dei ſpūs niſi deus.deus eſt
quicqd dei ē.nec aliud illi īmixtū ē. incōpoſi
tus ē.ſimplex ē.et purus deus. In Job ſcriptū

eſt. Spūs dñi fecit me et ſpiraculū oīpotentis dei viuificauit me. dei ſūt hec opa nō hominis q̄d facit hoiez niſi de⁹ aut viuificat hoiem niſi deus. Eſt igitur ſpūs dñi ꝓpter quod dictū eſt in pſalmis. Spūs dñi repleuit orbē terrarū et hoc qd ꝯtinet oīa quis hic ſpūs niſi de⁹ cui celū ſedes ē. ⁊ terra ſcabellū pedibꝫ ei⁹. Et apud poetas deū nāqꝫ ire per oēs terras tractusqꝫ maris. celūqꝫ ꝓfundū traditū eſt. Et rurſus ē ne dei ſedes niſi terra. pōt⁹ et aer. et celū et virtus. ꝓpter qd recte inq̄t dauid quo ibo a ſpū tuo. oñdens non eē locū. in quo poſſit fugere ſpm̄ dñi. q̄ ē vbiqꝫ. eē autez vbiqꝫ. implē et ꝯtinere mundū. ſoli deo tributū eſt. deus igē ſcis ſpūs ē q̄ hec peragit. et futura p̄noſcit. et predicit ſic ſcriptū ē. Reſpōſū accepit ſimeō a ſpū ſcō quia nō moreret̄ niſi videt xp̄m dñm. nō eſt aūt deū negem⁹. qui dei efficit opa. Nō igē ſolus pater deus eſt neqꝫ ſolus fili⁹ ſed ſpūs ſanctus cum patre ſimł et filio deus eſt. quia non aduerſatur racōni. trinitas perſonarum in vnitate diuinitatis quemadmodū ſuperi⁹ oñſum ē. Sꝫ iā trinitatē ipaꝫ ex ſacris codicibꝫ demōſtrem⁹. et moyſē añ omēs audia⁹. cui⁹ hec ſūt v̄ba i capite libri quē geneſim nr̄i vocāt In pn̄cipio creauit de⁹ celū et trā. tra aūt erat inanis et vacua et ſpūs dñi ferebat̄ ſup aq̄s

tria ꝯmemorat·deū·pn̄cipium ⁊ ſpiritū·ideo in
deo·prēm intelligim⁹·in principio filiū·in ſpū
dn̄i ſpiritū ſanctū. Et accipiatur hoc in loco·pn̄ci
piū·ꝓ filio·ſic in pſalmis de ſuo filio dicit de⁹
Tecū pricipiū in die virtutis ſue in ſplendori
bus ſanctorū ex vtero ante luciferū genui te
Atqꝫ ita in exordio naſcentis mundi·trinitas
ipſa in diuinis pſonis adducitur· hic ſi placerꝫ
interſeri poſſet de heloeȳ· ſm Jeronimum ad
marcellū·temptās dyabolus p̄mos parentes
interpoſito ſerpēte ⁊ ſuadēs vt edant de ligno
ꝓhibito. Eritis inquit ſicut dij·ſciētes bonum
⁊ malum. qd' ꝓinde accipiēdū·ac ſi diceret·eri
tis ſic diuine pſone·quibꝫ ignotū ē nl'·⁊ cū eiceret
adam de paradiſo inquit dominus. Ecce adam
factus ſicut vn⁹ ex nobis·qbꝫ nobis p̄re ſcꝫ·et
filio·⁊ ſpū ſancto. Sed manifeſtius eadē trini
tas oſtēditur cū dicitur. Faciam⁹ hoīeꝫ ad yma
ginē ⁊ ſimilitudinem noſtrā·cū ait faciam⁹·et
nr̄am·plures pſonas inducit·cū dicit ymagi
nem. vnitatē diuinitatis oſtēdit·nec ſolitari⁹
eſt cū dicit faciamus· neqꝫ alieno a ſe loqtur
qui nr̄am ait·duo ſūt pluralia verba·faciam⁹
⁊ nr̄am·vt videatur pater cū filio ⁊ ſpiritu ſcō
intrinſecē ſermonē·quod nō ſono vocis·ſ; intellcū
que ſingularia ſūt·quia vnus eſt deus et vna
expſſus eſt. Dixerat creauit deus celū ⁊ terrā

diuinitatis eēntia ſubiūgitur faciamꝰ ⁊ nrām
vt pluralitas in ꝑſonis intelligat᷑. Idē et pſal
miſta canit regius dū ait. Verbo dn̄i celi firmati
ſunt. ⁊ ſpū oris eius oīs virtus eoꝝ. Quid ma
nifeſtius dici potuit in condicione celoꝝ tres
ꝑſone ꝯcurrūt. dn̄s verbū. et ſpūs Dn̄s prēm
exp̄mit. in v̂bo filiū accepiꝰ. ſpūs is ē quē ſcm̄
vocamus. Et rurſus ꝓpheta vt trinitatē perſo
narū in diuinitate cognoſcas. ter deū ꝓuocat in
bn̄dictione. Benedicat nos inq̄t deus deus nr̄
bn̄dicat nos deus ⁊ metuāt eū vniuerſi fines
terre. Trina dei ꝯfeſſio trinitatē exp̄mit ꝑſoā
rum ⁊ cū ſubdit᷑. metuāt eū vniuerſi fines ter
re. vnitas apitur diuinitatis. in pſ̄ quoq; xliiij
multū expreſſe trinitatē innuit cū dicat filio
ſedes tua deus in ſeculū ſeculi et poſtea ſubdit.
ꝓpterea vnxit te deus deꝰ tuꝰ id eſt pr̄ ⁊ ſpūs
ſcūs et cum ſequitur. pre participibus tuis mi
ſterium incarnacionis aperit de quo ſuo loco
ꝓſequemur. yſaias in viſione ſua clamantia
introducit Seraphim. ſanctus. ſcūs. ſcūs. dn̄s
deus ſabaoth. ter ſanctus ad tres ꝑſonas re
fert᷑. ⁊ ſemel dn̄s ⁊ ſemel deꝰ. dicit᷑ qꝛ vnus ē
dominꝰ ⁊ vnus eſt deus. Et rurſus idem vates
ex ꝑſona xp̄i loquitur. ⁊ dicit. Dn̄s meꝰ miſit
me ⁊ ſpūs eius. dn̄s meus inq̄t id eſt pr̄ miſit
me. ſ. filium. ⁊ ſpūs eius. qui eſt ſanctus ſpūs

Quis hic nō intelligat trinitatē. non latuit ꝓ
phās. hoc miſteriū. poſſent ⁊ alia plura hmōi
teſtimonia ex veteri teſtamēto afferri. q̄ trini
tatē plane oñdunt. planius tū locutus eſt in
euāgelio dn̄s. Qui cū in orbē mittēt diſcip̄los
Euntes inquit. docete omēs gentes ⁊ baptiza
te eos in noīe patris et filij ⁊ ſpūſſancti. Tres
noīauit ꝑſonas In noīe dixit. non in noīb; ut
ēēncie vnitatē in ꝑſonarū trinitate mōſtraēt
et Johānes euāgeliſta qui de pectore dn̄i veri
tatē hauſit. In Ep̄la ſua inquit. Tres ſunt qui
teſtimoniū dant in celo pr̄. verbū. ⁊ ſpūs ſcūs
et hij tres vnū ſunt. Et Aplūs Paulus miſit
inquit ſpm̄ filij ſui in corda nr̄ā. ⁊ alibi. Spūs
eius qui ſuſcitauit Jheſū hitat in nobis Et ite
rū ex ipō inquit. et per ipm ⁊ in ipō ſūt omnia
ipi gloria. ex ipſo dicit. ꝓpter prēm. ⁊ per ipſū
ꝓpter filiū in ipō ꝓpter ſpm̄ ſanctū. Non dicit
ex ipſis. aut ꝑ ipōs. ſiue in ipſis. nec ipſis. ſed
ipi gloria inquit ut trinitatē ſimul et vnitatē
cognoſcēmus. Atq; hijs teſtimonijs ⁊ aucto
ritatib; illuīata ē. deſup xp̄iana religio. Sūma
eni fiducia ꝯfitetur. ⁊ predicat vnū deū eē qui
eſt cauſa cāurum principiū et finis oīm rerum
⁊ oīs auctor creature. ⁊ ſūmū bonū. et nllomꝰ
tres ꝑſonas in deo recognoſcat et trinitatē in
vnitate veneratur. Cui qui aduerſatē ſalutis

expertem ſe reddet ⁊ ambulat in tenebris ⁊ veri
tas nõ eſt in eo. Tu vero ſi ſapias de tenebris
emerges ⁊ candida luce pfuſus ſacratiſſimã
trinitatẽ et cognoſcendo coles. et colẽdo ↄgno
ſces. Nec adũſaberis ſacroſancto euãgelio in
quo legit verbũ caro factũ eſt. Negat tuus le
gifer incarnacõem verbi. Nam cur inqt factus
eſt deꝰ homo. et in ligno crucis paſſus. q̃ alio
mõ humanũ genus redimere poterat. Negat
tua lex xpi necẽ ⁊ aliũ ſuo loco interfectũ exiſti
mat. nec deũ incarnatũ. cognoſcit. neq; cruci
xum aut mortuũ. Nos vtrũq; p̄dicamꝰ. quia
factus eſt homo deꝰ ⁊ paſſus eſt. et ꝓpter ſalu
tẽ hoĩs hec facta eẽ teſtamur. Ait eni de ſeipõ
dñs. Venit filius hoĩs ſaluaẽ qđ perierat. Cõ
ſtabat primi parẽtis erratu. oĩs hoĩes culpa
teneri. Clauſa eãt padiſi porta. nec mortalibꝰ
patebat in celũ aditus. Decebat ſũmã dei boni
tatẽ hominẽ qui ceciderãt repare nec miſerum
eſſe perpetuo ſinere. qui ad beatitudinẽ perfru
endam creatus fuerat. Sed obſtabat iuſticia
dei que pro peccato ſatiſfactionẽ exigebat. Di
gnus erat infinita pena. qui maieſtatem of
fenderat infinitam. Nec homo tanti erat vt
infinitam poſſet redimere culpam. Stabat
hinc diuina iuſticia vltionem petens. Illinc
diuina bonitas miſerendum eſſe contendens

Audiēda fuit vtraq; vox· q̄ vniuerſe vie dn̄i
miſericordia ⁊ veritas. quare ⁊ ſi poterat deus
aliter hūane imbecillitati ꝯſulere· eſt ei omp̄s
Hic tn̄ ꝯuenientiſſimus fuit mod⁹ quē elegit
ut aſſumpta hūana natura· ipſe penas ſoluēt
Factus eſt homo deus vt homo fieret de⁹· Ve
ritas de terra orta eſt· ⁊ iuſticia de celo ꝓſpexit
ꝯiūcta eſt hūanitas diuinitati· vt acciperet de ple
nitudine bonitatis. qd̄ ſue defectū ſuppleret infi
nitatis. Fuit hic modus ſaluādi hūani gn̄is
diuine bonitati ꝯueniens. Satiſfactū eſt iuſticie
ſimul ⁊ miſericordie. Satiſfactū eſt amori ⁊ odio
Placuit hoc diuine potētie que oēm defectū nr̄m
ſua virtute ſupat. Placuit ⁊ ſapientie q̄ nihil
fruſtra nihil nō decēter ac ꝯueniētiſſime facit
Et licʒ neceſſitate abſoluta q̄ neccāriū dicit⁹ ſine
q̄ aliud eſſe non pōt Incarnacō verbi neccāria
nō fuit· eo tn̄ modo quo neceſſarium accipitur
id quo ꝯuenientius ⁊ ꝯgruētius puenitur ad
finē· dicē non pudet· ad reparacōnem hoīs incar
nacōnem filij dei neccāriam fuiſſe. Ego ſum de⁹
ego ſum domin⁹· et non ē abſqȝ me ſaluator ex
pſona criſti inq̄t yſaias· q̄ non poterat homo
ſaluare ſeipſum· ⁊ neccāriū fuit vt homo fieret
deus. ⁊ de⁹ homo ſaluaret hominem· ꝓpter qd̄
pulcherrime ⁊ ad ꝓpoſitū aptiſſime inquit ex
nr̄is profeſſoribʒ vn⁹ in hūc modū de miſterio

dine incarnacōnis. Suſcipit a maieſtate humili
tas. a virtute infirmitas ab eternitate morta
litas. et ad dependendū condicōnis nature debi
tum natura inuiolabil' eſt vnita paſſibili deꝰ
qȝ verus et homo verus in vnitate temperatur
vt qđ nr̄is remediis cōgruebat vnus atqȝ idē
hominū deiqȝ mediator et mori ex vno et reſur
gere poſſet ex altero. niſi eni eſſȝ verus deꝰ nō
afferret remedium. niſi eēt verꝰ hō. nō prebe
ret exēplum. Intelligis ꝙ cōuenienter filius dei
carnē aſſumpſerit vt deꝰ. et mortē obierit vt
homo. Sȝ queris teſtiōnia ātiq legis. nō nega
bimꝰ. pſto ſunt. Ecce inquit yſaias vgo cōcipi
et et pariet filiū et vocabit nomē eiꝰ emanuel
qđ interpretat nobiſcū deus. Quomō nobiſcū
deus. niſi qȝ verbū caro factū eſt et hitauit in
nobis. Et iterū eiuſdē pphete verba ſūt. Puer
natus eſt nobis. et filius datus eſt nob ꝛ cuiꝰ
imperium ſuper humerū eius et vocabitur no
men eius. admirabilis conſiliarius. deus for
tis pater futuri ſeculi. princeps pacis. An non
ſic miſterium incarnacōnis plane oſtēditur et
q tūc futura erāt tanꝙ preterita manifeſtātur
Puer inquit natus ē nob. qȝ natus eſt in huā
na paruitate. et datus eſt filius. quem admo
dum Johes ait. quia ſic deus dilexit mundū
vt filiū ſuum daret vnigenitū. datus ē criſtꝰ.

ex diuinitate. natus ex huãnitate. natus ex vir
gine. cuius impiũ ſup humerũ eius. quod eſt
impiũ criſti. niſi lignum crucis in q̊ pependit.
mũdũ vicit. aereas ptãtes debellauit. et ſbacto
triũphatoq; dyabolo regnũ ſuũ potent̃ intra
uit. Oportuit enĩ criſtũ pati et ſic intrar̃ in glori
am ſuã vt inq̃t in euãgelio lucas. Impiũ igit̃
ſup humerũ eius fuit qȝ crucẽ ſuam ſuis geſta
uit humeris q̃uis eo fatigato Simon cirene9
ãgariat9 ſit eã tollere. Dicit̃ admirabil' ꝓpter
ſigna et prodigia que fecit. lumẽ cecis. auditũ
ſurdis. claudis ãbulacõem. debilibȝ fortitudi
nem. et mortuis vitã reſtituens. Conſiliarius
appellatur ꝓpter euãgelica cõſilia que adiecit
antiq̃ legi. deus aſſerit̃ ne putares purũ hoiẽ
natũ. Nã deus humane nature ꝯiũctus eſt. For
tis quia ſpoliauit infernũ. Et portas ereas con
fregit et vectes ferreos diſſipauit. Pater futu
ri ſeculi. quia celũ apuit electis et regnũ homi
prepauit eternũ poſt hanc vitã in celeſti Ihe
ruſalẽ. Princeps pacis. qȝ nato criſto clauſũ
eſt apud romanos templũ Iani et mira pax ẽ
orta. et gloria in excelſis deo cantauerũt angeli
Et in terra pax hominibus bone volũtatis Vñ
dicit et alio loco idẽ Iſaias incarnacõnem ver
bi dicẽs. Dñs enĩ iudex nr̃. dñs legifer noſter.
dñs rex nr̃ ipẽ veniet et ſaluabit nos. ꝙ pinde

accipiendū eſt·acſi dicat carnem accipiet et
mortem pro nobis ſubibit. Et rurſus. Vere tu
es deuꝫ abſconditus·deus iſrł ſaluator abſcō
ditus inquit·quia in carne latuit·ſaluator iſrł
quia ſua morte noſtrā mortem redemit. Et ne
putes temꝑalē eſſe ſalutē ſaluacōnis genus
addidit iſrahel·ſaluatus eſt inq̄t in dn̄o i vir
tute domini et ſb̄dit·ſalute eterna·quā ꝯſecuti
ſunt omnes qui ex iſrahel criſto crediderunt.
Aptiſſimū teſtimoniū eſt yſaie. Sed audi Je
remiā ſua ſunt hec verba. Ecce dies venient di
xit dn̄s et ſuſcitabo germē iuſtum ex ſemine
dauid et regnabit rex et ſapiēs erit ⁊ faciet iu
diciū ⁊ in dieb; illꝰ ſaluabit iuda ⁊ habitauit
iſrahel cōfidenter et hoc eſt nomē qđ vocabūt
eū de⁹ iuſtus. Cōſidera verba et attende miſte
ria. Suſcitabo inquit germē iuſtū·i·xp̄m ſem̄ ⁊
iuſtū ex ſemine dauid ſc̄m carnē q̄ ex proſa
pia ēgia et de ſāguine dauid maia mater dn̄i
nata eſt et regnabit rex. Quō regnabit. Sane
quēadmodū ipſe apud matheū in euāgelio di
cit. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo et in ter
ra qđ ē regē eē·⁊ ſapiēs erit ait ſapiētia·ſ· cre
ata que hominis eſt. et increata que dei eſt et
que ē ante ſecula·et faciet iudiciū diſcrecōnis
ſcilicet et diſcuſſionis· nunc diſcrecōnis dum
elegit ex mortalibus quos vult et alios ſuo

arbitrio dimittit̃.⁊ in fine ſeculi diſcuſſiois qñ
reddet vnicuiqȝ ſcḋm opa ſua. In diebȝ illis ſal
uabit̃ iuda id eſt. Quicũqȝ crediderit et bapti
ȝatus fuerit ſalu⁹ erit.⁊ habitabit iſrl̃ cōfide
ter in ſtatu ecc̃ie triũphãtis.⁊ hoc ē nomē qḋ
vocabũt eum deus iuſtus. vt ſcias q̄ xp̄us ex
ſemine dauid natus ē. non ſolum homo ſȝ etiã
deus eſt. nec alteri q̄ꝫ xp̄o hec verba conuenire
pñt. Accedat et alius ꝓpheta baruch nomine
Quid ille ait. Hic ē inquit de⁹ noſter et exĩta
bit̃ alius aduerſus eum. hic adinuenit omneȝ
viã diſcipline.⁊ tradidit illã Jacob puero ſuo
et iſrl̃ dilecto ſuo. poſt hec in terris viſus eſt.⁊
cũ hoibus ↄuerſatus eſt. docēt hec oia incarna
cōneȝ vbi et hoiem factũ. dei filium manifeſtãt
Nunc de morte audi. et eos cōtempnito qui
xp̄m volunt eſſe trãſlatũ ⁊ nō dũ mortuum. Sȝ
incredibili demētia circa diē ſupremũ iudicij
cũ oibus angelis interficiēdum putant. O ne
fandam audaciã ⁊ ſtulticiã alijs inauditã. di
mittim⁹ angelos quoꝝ ſubſtãtia incorporea ē
et immoꝛtlis. Xp̄m interfectũ negãt.⁊ aiunt in
terficiēdum. ac dauid ex perſona xp̄i. que non
rapui tũc inquit exſoluebã. quia non peccauit
⁊ penas dedit.⁊ pro alieno delicto mortē ſubijt
Quod manifeſtius Iſaias oñdit dicens Vere
languores nr̃os ipſe tulit. et dolores nr̃os ipſe

portauit. Ipē vulneratus est ꝓpter iniq̄tates nr̄as. attritus est ꝓptēr ſcelera nr̄a. diſciplina pacis nr̄e ſup eum. Et liuore eius ſanati ſum⁹ om̄s eni nos q̄ſi oues errauim⁹ et vnuſquiſq; in via ſua declinauit. et deus poſuit ſup eum iniquitatē. id eſt penā pro iniquitatib; expiādis oīm nr̄m. et ſubdit. oblat⁹ eſt. quia ipē voluit et nō apuit os ſuū et paulo poſt. tradidit i mortem aīam ſuā et cū ſceleratis deputatus eſt ipē multoꝝ pcc̄a tulit et ꝓ trāgreſſiōib⁹ rogauit Si vidiſſ; ꝓpheta paſſionē xp̄i vir potuiſſ; ap eius loqui. Nec Jeremias tacuit tormēta dn̄i qui cū in ligno crucis. ita loquentē inducit. O vos omēs q̄ trāſitis p viā attendite et videte ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Et ipē ſaluator de ſe ait. Ecce aſcendim⁹ iheroſolimā et filius hoīs tradet pn̄cipib; ſacerdotū et ſcribis et ↄdemnabūt eum morte. et tradēt eū gentib; ad illudendū et flagellandū et crucifigēdum et tertia die reſurget. Et iteꝝ alibi. Sicut moiſes exaltauit ſerpentem in deſerto ita exaltari oportet filiū hominis. vt omnis qui credit in eum nō pereat ſed habeat vitam eternam. Et ne de morte dubites. Scribit euangeliſta cum accepiſſet Jheſus acetum dixit Conſumatum eſt. et inclinato capite emiſit ſpiritū. Prophete xp̄m moriturū et a mortuis ſurrecturū predixerunt

euāgeliſte cū obijſſe in cruce ⁊ ſepultum reſur
rexiſſe tercia die affirmant. certa res eſt. nihil
ambiguitatis habꝫ veritati oīa conſonāt re
ſurrexit dñs. Aſcendit ad celū ⁊ venturus eſt
iterum. ⁊ faciet iudiciū in fine ſeculi. Tua lex
hec non recipit. qꝛ non ſapit de xpō. que ſapere
opoꝛꝫ. Cuiꝰ alteꝝ aduentū non ſolū euāgeliū
ſꝫ antiqui etiā vates oñdūt. ſicut Paulo ante
de Jeremia diximꝰ. cōteſtis eius eſt Daniel di
cens. Ecce in nubibꝫ celi q̄ſi filiꝰ hoīs veniebat
et vſqꝫ ad antiquū dierum puenit et ſequitur
et dedit ei ptātem ⁊ honoꝛē ⁊ regnū ⁊ omnes
populi tribus et lingue ſeruient ei. Quibꝫ ver
bis veri doctores iudiciū xpi facile inueniūt in
fine mūdi. et ipſe xpus de ſeipō loquitur. Dico
vobis ꝙ vos qui ſecuti eſtis me in regñacōne
cū ſederit filius hoīs in ſede maieſtatis ſue. ſede
bitis et vos iudicātes duodecim tribꝫ iſrl. Et i
actibꝫ Aplōꝛum legimꝰ. conſtitutū eſſe xpm a
deo prē viuoꝝ ⁊ moꝛtuoꝝ iudicē. Hec nos de
deo ſentimus. hec et firmiter credimꝰ. hec ſalu
brit pdicamꝰ. eternā vitā pmittētes oībus
qui xpō credūt. et in trinitatis noīe baptizati.
opa faciunt euāgelio digna. Queris q̄ ſit iſta
vita eťna. Quid agat illic homo. q̄ voluptate
letet. Et quā beatitudinē aſſequať. Rñdemus
cum Euāgelio johannis. Hec eſt vita eterna

vt cognoſcant te verū deū et quē miſiſti Jheſum xp̄m. ſūma ibi felicitas eſt. vidē deū in ſua na
tura et eius pfrui bonitate gaudiū nr̄e mētis
erit hac ſaciabimur hac implebimur hinc ſū
ma felicitas erit habē deū et eū cognoſcere vi
dem9 eni nūc p ſpeculū vt ait aplūs tūc facie
ad faciē. et i iubilo teſte Job. Jn facie dn̄i vide
bim9 lumē et ſaciabimur cū apparuerit gloria
eius et erim9 ſibi ſimiles ſicut ait Johēs. Nec
ocul9 vidit. inquit yſaias nec auris audiuit
nec i cor hoīs aſcendit que pmiſit domin9 dili
gentibꝫ ſe. Et aplūs nō eē cōdignas paſſiōes
hui9 ſeculi dicit ad futurā gloriam q̄ reuelabi
tur in nob. Tua lex i alia vita flumina lactis
et mellis et vini pmittit et cibaria delicata et vx
ores multas et cōcubinas et virginū coitus et
angelorum in turpibꝫ obſequijs miniſteria et
q̄cq̄d caro depoſcit. bouis hec paradiſus et aſini
pocius q̄ hoīs eſt. Nam quis mortal' eſt hoīs
habens faciem q̄ p omnē vitam ſuam corpori
ſeruiat quis nō aliqn̄ in mētis ſeceſſum abit
quis non paſcit intellectū aliquādo et a ſenſi
bus recedit ſpeculando. An non eſt honoris et
glorie voluptas multo iocūdior et diuturnior
q̄ veneris. an non dulcior eſt bene acte vite
laus. q̄ cibus ipſe vel potus. Bibit ſapiēs. at
qꝫ edit vt viuat tua lex ideo vitam appetendā

hoī exiſtimat vt edat ⁊ bibat. ſic in hoc ſeculo
carneus fuit legifer tuus. ita ⁊ in futuro carni
ſtudendū putauit. neqꝫ curauit ſaciare mentē
cui omē ſtudium fuit implē ventrē. atqꝫ in ea
re ſūmū bonum eſſe putauit. qđ neqꝫ gentiles
pħi preť paucos admiſiſſent inter quos ſūma
fuit de ſupmo bono diſſentio. Alij in doloris ꝑ
uacōne felicitatē poſuerunt vt didoni⁹. Alij in
honeſtate voluptati ꝯiūcta ut Calipho. et ſino
machus. Alij in ſcīa vt erilus. Alij in ſola vir
tute atqꝫ honeſtate vt zenō ⁊ Stoyci. Alij i bois
aī et corpis et fortune ut Ariſt. ⁊ pipatetici So
li arriſtippus et Epicurus et eoꝝ ſcola ſūmū bo
nū in voluptate locauerunt. atqꝫ hījs. tua lex
ꝯformis eſt qui fex oim pħoꝝ et fetidū cenum
fuē. Nec tamē illi in eo errore fuerūt ut hāc feli
citatē in altero ſeculo exſpectarēt. quibꝫ future
vite ſpes nulla fuit mortalē aīam exiſtimātes
Noſtri pħi ſūmū bonū nec in terra nec in ſēſu
ſed in celo et in deo querendū cenſent. et eo ſa
ciandā mentem exiſtimāt. Et natura inſtituit
nos vt celū aſpiciētes eo votis oibus aſpire⁹
ſicut ē illud poeticum. Os hoim ſublime dedit
celūqꝫ vidē iuſſit. et erectos ad ſidera tollē vul
tus. Quis neſcit finē hijs preſtare que ſunt ad
finē omia hec corporea oblectamenta eo repta
ſūt vt ſpes hois cōſeruari, et in ſuū finē qui eſt

deis per hec adduci poſſet. Quis aut ederet aut biberet aut procreandis liberis operam daret. niſi eſſz in hijs aliqua delectacõ. ad hec non eſt finis hominis qui ad deum factus eſt et niſi ad deum veniat nunq̄ quieſcit. nec per carnales delectacões ad deum ipſũ puenitur ſed quanto hijs magis immerſus eſt homo tanto eſt ab ipſo deo e̅motior. qui aliquãdo eo beatior exiſtit. quanto angelice diuineq̄ʒ natu re magis. ac magis adheret. nec curat carna lia deſideria. qui bonis fruitur ſpũalib⁹ ſicut ignis et aqua ſimul eſſe non poſſunt ſic deli cie ſpiritales carnalibʒ nõ coherent trahunt ille ad ſe humanã naturam et totam in ſe ra piunt nec ſentire ſinunt que caro appetit. Gu ſtato ſpiritu deſ͛pit omis caro vt iquit vnus ex noſtris. Tua lex in paradiſo voluptates admittit quas nec. Solon nec litingus permi ſit in terra. Quot feditates de cibo et potu et alijs voluptatibʒ ceīantur. quas in paradiſo nephas fuerit nominare. aut enim gignerent tur ſine ſine hoies. et implerent omia nunq̄ morituri. aut fruſtra eēt permixtio maris a fe mine ſine fructu. que etiã in hoc mundo dam natur. dicis quid ergo feminis op⁹ eſt. ſi nõ eſt coitus. dicim⁹ et nos. quid opus ē coitu ſi nõ ē gñatio ꝓpter voluptatē dices ad hec feda

voluptas eſt ꝛ indigna· que paradiſū nō ingre
ditur. Nam quō illic pmiſſa erit hec turpitudo
que hic tanꝙ obſcena ꝓhibetur· et tantū ꝓpt
ſobolem aut euitandi maioris mali cā pmittit
Ypocrates diuine vir ſcientie venereū coitum
partē eſſe quādaȝ morbi teterrimi exiſtimabat
quē nr̄i comicialem dixerūt. Quis igit habēs
aliqd humani pudoris· ac vt verbis cuiuſdam
gētilis vtamur· voluptatibꝫ iſtis duabꝫ coeun
di atqȝ comedendi· que hoī cum ſue atqȝ aſino·
comunes ſūt gratulet. Nō ſūt hec que pia mēs
in celo requirat. Dicis iterū· non erit plena fe
licitas in paradiſo ſi aliqd defuerit oblectamēti
genus ergo· vt exiſtimas cū varijs rebꝫ oble
ctentur hoīes· ſaltacōne· venacōne· piſcacōe. lu
do. lucro· cantu· cibo· potu· venere· ꝛ alijs ꝗplu
ribꝫ· eadē omia in paradiſo tuo requires· et cum
v̇gilio dices. Que gratia curruū· armorūqȝ fuit
viuisqȝ cura· nitentes paſcē equos· eadē ſequi
tur tellure repoſtos. Vana hec phīa eſt· quā
nulla vnꝙ ciuitas bn̄ inſtituta recepit. Nos ut
diximꝰ mentis gaudia ꝛ ſpirituales delicias q̄
rimꝰ. Btitudo nrā quā expectamꝰ ī altera vita
eſt ipſa dei viſio· q̄ nihil optabiliꝰ inueniri pōt
videbit ei btūs animꝰ ꝛ que ſūt in celo ꝛ que
ſub celo· quid erit· ꝙ eiūs aſpectum fugiat qui
videbit videntem omnia· q̄ nūc videntur obſcura

de deo·de trinitate·de incarnacōne verbi·de ꝓ
cessione scīspūs·de sacramētis ecc̄ie·de ceteris
archanis·tūc apta erūt·et manifesta nullū de
erit oblectamentū·nihil requiret vltra plen⁹
aīm⁹ nam q̄d pleno opus est.c nihil illi deest
q̄ nihil cupit·desideria nr̄a implebit optimus
ac maxim⁹ deus ī quo oīa bona insūt·nec vllū
cupiditatib; nr̄is relinqent locū·erit deus oīa
in oīb⁹ qui sine fine videbit̄ sine fine amabit̄
sine fatigacōne laudabitur que lingua dicē
vl̄ q̄s intellectus cape sufficit illi⁹ supne ciui
tatis q̄nta sint gaudia·āgeloꝝ choris interesse
cū btīssimis spiritib; glorie cōditoris assistere
p̄ntem dei vultū cernē·Incircūscriptū lumen
vidē. nullo mortis metu affici·incorrupcōnis
perpetue munē letari·Neq; illic btītudo huāni
corporis in epulis erit·aut in vino aut in coitu
Ex redūdancia btītudinis aīe glorificabit̄ cor
pus ipm·⁊ similitudinē ei⁹ induet·Fulgebit
tanq̄ sol ī cōspcū dei tenuitati ei⁹ nulla resistet
mater̄ia·leuitas ⁊ agilitas īfinita spatia ī ictu
oculi pmeabit nl̄ eīt q̄ ampli⁹ ledi possȝ Inuio
labile eit ⁊ ipassibile more aīe. Et ita totus hō
exultabit ⁊ dicȝ cū ꝓpha Cor meū ⁊ caro mea
exultauerūt ī deū viuū nec frustra erit dr̄ia
sexuū·aut artus reliqui supfluent·resurgent
viri et femine integris menbris·⁊ nō solum

in ſpecie ſꝫ in ipō indiuiduo humane nature p
fectio reintegrabit̄. nec tn̄ animales opacões
aderūt. nec ꝯmixtio maris ⁊ femine. q̄ ceſſabit
cā ꝓpter quā fuerat introducta. Erit eni cōple
ta multitudo hominū a deo prefinita. nec vll9
erit carnalis appetitus. nec pulſabit tēptacio
inimici. nō patebit inſidie locus cū puentū fu
erit ad triumphū. Pax ibi inconcuſſa. et qui
es ⁊ ſūma cōcordia vigebit. Vides inter tuā ⁊
nrā; beatitudinē qn̄tum interē. nrā felicitas no
biliori hois parti id eſt aie reſidet. tua viliori id
eſt corpori noſtra mentalis eſt. tua carnalis
nrā fulgens ⁊ nitida. tua obſcura ⁊ fetida. nrā
cū angelis ipſi deo cōis eſt. tua cū ſuib9 ⁊ aliis
pecoribꝫ. nrām docti oēs laudāt. tuā vituperāt
nrā celo digna eſt. tua etiā in terra reprehēdit̄
Sꝫ dices in ſacris etiā codicibꝫ conuiuia repiri
que futura videtur in celeſti ihr̄lm. potu. cibo
qꝫ plena. Inquit eni yſaias. Faciet dn̄s exer
cituum oibus populis in monte hoc ꝯuiuiū pin
guiū. Et in ſapia legim9. Miſcuit vinū ⁊ poſuit
menſam. Et iterꝝ Venite ⁊ ꝯmedite panē meū
⁊ bibite vinū qđ miſcui vobis. Et in Eccliaſtico
Cibauit illū deus pane vite ⁊ intellectus ⁊ aq̄
ſapientie potauit illū. Et dn̄s apud lucā. Ego
inquit diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pat
meus. vt edatis ⁊ bibatis ſup menſam meā in

regno meo· Omĩa hec ⁊ hĳs ſimilia ſpũalem
hñt intelligẽciã· quia de menſa ipa ſapientie
nõ corpalis vel cibus vel potus aſſumit̃ ſꝫ mẽ
talis· q̃ ſuauiſſimus eſt ac mũdiſſimus· et hic
eſt quẽ nos expectam⁹ in futuro ſeculo· Tãto
eſt igit̃ nrã dignior ꝙ tua felicitas qñto nobi
lior ⁊ dĩne btĩtudĩni ꝓpinquior. Sꝫ attingam⁹
nõnullas alias tue legis ineptias q̃ tũ ſacris
lr̃is aduerſant̃· tum philoſophicas rõnes ex
cludũt· Dicit legifer tuus ꝙ tetigit eũ de⁹ ma
nu ſua iter humeros ⁊ vſqꝫ ad medullã dorſi
eius penetrauit frigus ꝙ pinde eſt ac ſi corpo
reũ eſſe deũ affirmet· qr tactus nõ eſt niſi per
corpus· Nos incorpeũ dicim⁹ deũ· Ait ei yſai
as ex ore dei. Celũ ⁊ terrã ego impleo· qd nõ
poſſet fieri ſi corpeus eſſet· et ꝓpterea dicit in
pſalmis dauid ſpũs dñi repleuit orbẽ terrarũ
Spiritus inquit dñi non corpus dñi ⁊ Iohes
in euangelio Spiritus eſt deus. Philoſophi
deum purum actum dicunt eẽ· principiũ om
nium rerum· nature oĩno ſimplicis et eterne
ꝙ ſi corporeus eſſet· eſſet ꝯpoſitus ex elemẽtis
aut alia materia· Et poſterior ſuis partibus
neqꝫ ſimplex· neqꝫ purus· neqꝫ origo rerum
Et creaturas haberet ſeipſo excellentiores an
gelos ſcilicet· Nobiliora ſunt enim ſpiritualia
ꝙ corporalia· quod eſt opinari abſurdum

ne dicam⁹ aſſerē. Nec ſimꝉ ſtare pōt. vt cauſa cauſarū ſit deus ſicut phi volunt ⁊ recte volūt ⁊ cōpoſitus inueniat. eſſet eni ab alio ↄpoſitus Et illū nos pocius dicēmus deū qui ↄpoſuiſſet nō eſt igit̄ corporeus deus qꝛ cōpoſitus non eſt Nec mouemur · qꝛ in ſacris lr̄is. ⁊ caput ⁊ manus. et pedes. et oculi ⁊ digiti ⁊ cor ⁊ vterus et hmōi attribuātur deo. Vtitur eni ſpūs ſcūs qui loquitur in ſcripturis vocabulis que ſunt in vſu per ſimilitudinē quandā. ſicut dicit Ezechiel ex pſona dei. Ego viſionem multiplicaui eis ⁊ in manibus ꝓphetarū aſſimilatus ſū eis Eſt eni naturale hoī per ſenſibilia ad intelligibilia puenire. Et oīs nr̄a ↄgnicio a ſenſu capit exordiū. Atqꝫ idcirco ſpūalia nobis in ſacris codicibꝫ ſub methaphora corpalium exhibēt̄ Atqꝫ ita fit ut etiā rudes aliqd̄ capiāt qui alioquin eſſent dīne ſapientie minus ydonei auditores. Dixit pterea tuus mahumetes oīm peccōꝛum cām eſſe deū. Et exclamans. hijs verb vtitur. O deus quibꝫ vis bonā. quibꝫ vis malā viā prebes. Nos mōrle pccm auerſionē qndā eſſe dicam⁹ ab vltimo fine. nec poſſibile cenſemus deū q̄ vltim⁹ finis ē voluntatē cuiuſpiam a ſe auertē. eſſet eni ſibijpſi ↄtrarius. et ſi deus oīa diligit. quecūqꝫ fecit ut eſt illud ſapiēcie diligis oīa que ſūt. ⁊ nihil odiſti eorū q̄ feciſti

q̄uo cōſentaneū eſt· vt pc̄ci cauſa ſit ipē deus
Cui dixit in pſalmis dauid. Odiſti omēs qui
opantur iniquitatē. Et in ecc̄iaſtico legimus
omne detrimentum erroris odit deus· cōtr̄ia
ſunt amor ⁊ odiū· Audi vlterius intolerabilē
tue legis errorē. Si nobis inq̄t aduerſa icum
bunt· incubuerūt ⁊ ceteris. Sunt eni̇ iſti dies
caſus atq; fortune· negat diuinā ꝓuidentiam
curare mortalia. Nos de diuina ſapīa dicimus
ꝙ attingit a fine vſq; ad finē fortit̄ ⁊ diſponit
omnia ſuauiter nec ſūme dei bonitati conuenit
ea negligē que creauit ꝓpter qđ inquit apud
matheum dn̄s · omnes capilli capitis veſtri
numerati ſunt. Addit mahumetes angelos
creatos ex flāma ignis et peccare· et mortuos
eſſe· Nos cum ꝓpheta dicimꝰ ꝙ deus fecit an
gelos ſuos ſpūs· ⁊ creauit eos ex n̄ilo ⁊ ph̄os
nobiſcū ſentientes hēmꝰ· qui omēs angelos
quos vocāt itelligētias incorporeos eē dixerīt
nec pcc̄m in angelis repiri poſſe cenſemꝰ. Qui
deū in eēntia· vidētem oia vidēt ⁊ oia itelligūt
ad ſuā pfectionē necc̄āria· nec ē in eis ignorā
tia· peccati mater. Nec ſubiectam corruptioni
naturam angelicā arbitramur· in qua nō eſt
materia que ſepari poſſit a forma· ſed ipā for
ma per ſe ſubſiſtit incorruptibilis et immorta
lis origem preclari et excellentis ingenij viri

ſic̄ multa extāt ꝓclariſſima opa·ita et non ne
li errores peruerſiſſimi ēpiūtur· inter quos vn⁹
ille eſt·qui demoēs p dei miſeicordiā liberādos
eē·aliqn̄ a penis aſſelt·Hūc ſecutus eſt mahu
metes q̄ ſaluādos p alcoranū malos angelos
affirmat nos cū yſaia de oibus damnatis ſiue
hoibus ſiue angelis vnā ſententiā habem⁹ ꝙ
vermis eoꝝ non morieť·et ignis eoꝝ nō extin
guetur.Et' ſaluator in euāgelio dampnatis in
vltimo iudicio ignē eternū reꝓmittit dyabo
lo ⁊ angelis eius preparatū· Quid ꝙ tu⁹ legiſer
aiam humanā portionē aſſelt aie dei·Sic non
nulli pħi palā tradiderūt ⁊ manichei ſecuti ſūt
Nos humanā aiaꝫ ad ymaginē ⁊ ſimilitudieꝫ
dei factā dicim⁹·ſicut ſcriptū eſt in geneſi.Fa
ciam⁹ hoiem ad ymaginē ⁊ ſimilitudieꝫ nrām
qd̓ de aia dictū ē nō de corpe· ꝙ ſi aia hois por
cio eēt dei·eēt vtiqꝫ deus·nec eēt homo non de⁹
qd̓ dicē ſtultiſſimū eſt Cum manifeſtū ſit labi
hois aiam a bonitate in maliciā. A veritate in
errorē·a gaudio in triſticiā·a ſpe·in deſpacōeꝫ
qd̓ eſt a dei ſubſtātia penitus alienū.Nec illud
verū eſt qd̓ i vrā lege tradiť·aias hoim ex ma
teria ꝓductas eē omēs. Aſſerunt eni pħi ab
extrīſeco eē hoi intellectū.Sꝫ qd̓ i nato·ſit ſpi
ritus vite iuſſu dei. Et theologi rōnales aias
omēs ex nihilo creatas dicūt·⁊ Adā cū factā

vidiſſ; feminā·hoc os inquīt de oſſibꝰ meis et
caro de carne mea·nō dixit aīa de aīa·Et ꝓpħa
in pſalmis canit·Qui finxit ſingillatī corda eo
rū·Ponitᷣ eni cor pro aīa qꝛ ſedes eius i eo eſt
Et deꝰ ſibi aīaꝝ productionē reſeruauit ꝓpter
eaꝝ dignitatē qui ꝑ yſaiā ait·Omēꝫ flatū ego
feci qꝺ intelligitᷣ de flatu ſpūali qui eſt rōnalᷣ
aīa·Preterimꝰ ꝙ celū ex fumo fcm dicitis qꝺ
ſi verū eſſet corrupcōni ſubiacētᷣ·Preterimus
ꝙ ſolē ⁊ lunā equalis ab initio virtutis et lu
minis tuꝰ ꝓpheta teſtatᷣ·Nos dicimꝰ celū ex
nīlo creatū ⁊ duo luīaria magᷣ feciſſe deum ab
initio·luminaᷣe maius vt pēeſſet diei·et luīare
minꝰ ut preeſſet nocti·Ad illud tn̄ſimus qꝺ
in vrā lege dulciſſimū et ſaluberrimū eē puta
tis·Vxores mltas ducē qꝺ ſi deo placuiſſ; cre
ato hoi ab initio nō vnā tātū ſociā prebuiſſet
ſ; plurimas·nec dixit deus relinquet hō prēm
⁊ mrēm·⁊ adhēbit vxoribꝫ ſuis·ſ; vxori ſue di
xit Nec amicitia intᷣ virū ⁊ vxorem vera eē pōt
vbi nō eſt eq̄litas Cū vir pluibꝫ miſceatᷣ mu
lier vero vni tm̄ adheāt·cuiꝰ ē in alias pluēs
diſtractꝰ amor·Nec ꝓptēa nuerus hoim auge
tur qꝛ pluēs·vni nubāt feīe·nā totidē viri pri
uati ꝯiugio ſine ꝓle decedūt·Et pſertim cū mu
lieres numero pauciōēs exiſtāt·Iniq̄ inſup res
vidᵉᵗ ⁊ naturāli aduſai libertati vniꝰ vir͛ cniūꝫ

alios multiplici mrimonio vti. Alios inſolitu
dine degē. Nec ꝓpterea laudanda cōſuetudo
ꝙ in veteri lege pleroſq; ſcōs viros pluribus
vxorib; fuiſſe ꝯiūctos legim⁹. ꝙ nō id ex lege
aut ex voluptate fecerūt ſ; diuina quadā diſpen
ſacōe. Et ad ſobolē ꝓcreandā que creſceret in
cultu dei Tacem⁹ de diuortio quod ꝑmittitur
apud vos ꝯtͣ legē euangelicā. et de adulterio
ꝛ fornicacōe. ꝛ alijs ſceleribz. que lic; antiqua
lex deteſtet̄ ꝛ noua prorſus abhominet̄ apud
vos tn̄ ꝯceſſa videtur. Non eſt ꝙ oia tue legis
errata pcurramus. qn̄ neq; nobis ſcribendi
neq; tibi legēdi ſatis eſt ocij Et tuipſe pro tuo
ingenio multa intelligis adeo ſtulta eē. vt nul
la poſſent rōne defendi. Tota de deo queſtio ē
hic oia referūtur. totū in hoc conſiſtit vt xp̄m
Jheſū deū eē credam⁹. quo ꝯceſſo neccē eſt eius
legi obedire ꝛ eius verbis credē quī verax eſt
ꝛ mentiri non pōt. Jn eius lege trinitatē de q̄
ſup̄ dixim⁹ in vnitate diuinitatis compim⁹ Et in
carnacōnem verbi. ꝛ ꝓceſſionē ſpūs ſcī. Et re
liqua oia q̄ retulim⁹. vſq; ad extremū iudiciū
ꝙ aūt xp̄us deus ſit iā ſup̄ oñſum eſt ex veteri
lege. atq; ꝓphetis Lic; etiā ex tua lege mōſtra
re. que ꝓphetā ꝛ ſcm̄ virū fuiſſe xp̄m aſſerit. Si
ꝓpheta et ſanctus ergo verax. ſi verax et deus
Nam deū ſe ipē teſtatus eſt. dicēs. Ego ꝛ pater

vnū ſum⁹ ⁊ qui videt me videt ⁊ prēꝫ. Et ſi cre
ditis i deū et i me credite. Et alia multa hmōi
p que diuitas xp̄i colligit. et equa cum prē ⁊
ſpūſcō maieſtas. bū eſt igit vt legē nrām am
plectaris q̄ verax eſt ⁊ ſalutaris a deo data ⁊
tuā relinqs. in qua non veritas neqꝫ ſalus. hō
illā tulit peccatis ⁊ ignorātia plen⁹ Intellexiſti
qūta adducim⁹ ex vetei lege teſtimonia qui
bus de⁹ oñditur. et hō xp̄us Jhus. ⁊ pro nrā
ſalute ſupplitio crucis affect⁹. Audiuiſti ſacro
ſci euāgelij atteſtacōes ⁊ ipi⁹ xp̄i voces quē tu
a lex ſcm̄ habet. Quid igit obſtat baptiſmo
q̄s ꝓhibet aquā. q̄d moraris igredere. Jā tan
dē ſalutis iter cū precellētibꝫ viris et magnis
impatoribꝫ ad eternā ſalutē ſub xp̄o puenies
diximus d ꝯſtātino ſeniore ⁊ philippo q̄ rēpub
licā tenētes i criſtum credidē. Poſt ꝯſtanti
nū. creati ceſares idem iter ſecuti ſūt. et in fide
nrā dormierūt. excepto Juliano apoſtata qui
ex monacho Ceſar factus trāſiuit ad ydola. q̄
vitā laxiorē ꝓmittebant. Sed ille in bello par
thico penas dedit. Et ſagitta confoſſus i incer
tum miſſa. coactus eſt cadens dicē. Viciſti ga
lilee. Sic enim per cōtumeliam vocabat xp̄m
Fuerūt et aliqui ſciſmatici et heretici qui et ſi
xp̄iano noie. non tamen recta inceſſerunt vi
a. Imperatores criſtiani nullo errore polluti

38

Inuēti sūt. Iouinianus. Gracianus. Iuſtinianus Valentinian9 Iuſtinus. duo theodoſij Archadius Honorius karol9 magn9 Ludouic9 ꝛ plures franci ꝛ theutonici tres ottones. henrici aliquot. Et non pauci ſub alijs noibꝫ. Preterimus alios reges fama claros. q̄ vel in gallia vł i hiſpania vł in āglia vel in alijs ꝓuīcijs. xpianis ſacramētis iniciati fuerīt ꝛ i dño mortui ad vitā creduntur migraſſe beatā cum hijs nō eſt cur te pudeat xpi iugū ſubire ꝛ ſub eo regnare. p quē reges regnāt. ꝛ legū cōditores iuſta decernūt. Multos inuenies reges qui te colentē xpm honorabūt. ꝛ ſi eni aliqñ horrebant reges xpi nomē. et ꝓpter ydola xpianos pſequebātur Poſtea tñ ꝓpter xpm ydola deleuerūt. Honeſta hec ſocietas eſt. cū qua te vocamus in viā veritatis ꝛ pacis. Illa nihil dignitatis hꝫ cum q̄ te tua lex in deuia rapit. Nam p̄ter othomanoꝝ familiā de q̄ natus es et illuſtres progenitores tuos. quis eſt qui magnopere laudari int̃ ſarracenos queat. Celebrat̃ Saladinus quidā et aliq̄ pauci nomē habent q̄ res memoria dignas geſſere. at xpianorum excellentiſſima noia omēs hiſtorias impleuerūt. Noti ſunt in. ſiria et in Egipto ꝛ i aſia Gotfridus Balduinus Bohamūdus Tancred9 Conradus Philippus ꝛ alij admodū mlti q̄

ab extremis galliarū et germanie finibꝫ cū in
gentibꝰ copijs ierosolimā peciē. Jterqꝫ ſibi ꝑ
medios hoſtes ferro pauere. Hos tibi comites
damꝰ. cū hijs te xp̄o iūgere cupiꝰ. Honeſtioēs
hij ſocij ſūt ꝙ egipcij effeiati ꝗ ībelles arabes
tua origo ſic accepiꝰ Scitica ē īnt̄ ſcithas mul
tos fuiſſe viros in armis claros meōrie tradit̄
ꝗ̄ vectigalē aſiā pluibꝫ ſecul̄ tenuerīt. Et egipci
os vltra paludes eiecerūt. Nō ſūt ꝯpandi ꝗ egi
pcij ꝗ arabes Scitico gn̄i. non eſt forti ⁊ gnano
equa ſocietas. Mirand̄ eſt tantū potuiſſe ſuis
faſtinacōibꝫ arabes. vt audaces ⁊ p̄ſtantes ſci
thas i ſuā ſocietatē adduxerūt. Quid diciꝰ ſo
cietatē. nō eſt hec ſocietas. ſeruitus ē qn̄ eoꝝ
legi ſubiectus es. ꝗ vtinā lex eſſꝫ ⁊ nō deceptio
ac p̄ſtigiū. Cōformior tibi cū xp̄ianis ſocietas
erit. Fortibꝫ viris facile amicātur fortes. virtꝰ
virtuti placet. pulchra et ſtabilia ſūt int̄ equa
les ꝯſorcia. ſi eadē religio eſt idemqꝫ cultus dei
Age igit̄ accipe xp̄ianos ſocios accipe fidē ⁊ ba
ptiſmū. qui te hic faciet in t̄ris magnū quo ad
uixeris ⁊ poſt obitū in celo beatū reddet. Audi
ſti p̄miſſa euāgelica ⁊ quō cūcta ꝗ̄ dixiꝰ veteis
legis autoītate probant̄. Sꝫ times ne te decipi
amus. recordaris tui legiſlatoris qui aſſerit le
gē ⁊ ꝓphas a iudeis euāgeliū a xp̄iais eē corru
ptū. tm̄qꝫ de veitate vl̄ noui teſtam̄ti l̄ veteris

remanſiſſe.q̄tum alcorano ɔtinetur. Explora
tū id forſitan arbitraris et verū eſſe.atq; idcir
co teſtimoniis nr̄is nō adhibes fidē nec bapti
zari audes.aut in criſtū credē Vtinā tā bonus
fuiſſet tuus legifer.q̄ callidus.tā verax q̄ ver
ſutus.tā iuſtus q̄ iniquus. tota eſt artificioſa
et fraudulēta lex eius.Nā q̄ diuinum ſibi abeē
auxiliū non ignorabat.ad hūanas cōfugit
aſtucias.Cupiebat legē edē.que ſibi nomen
daret.Famāq; etiā p flagicia exoptabat. vt
neroſtratus ille qui diane Epheſie templū in
cēdit.Et aiaduertēs ātiquā ⁊ nouā legē q̄uis
honeſta eſſet.durā tū vulgo videri.et ſeruatu
difficilem fieri poſſe.exiſtimauit vt innumeābi
les populi in ſuas tradicōes cōcederēt.Nā gēti
les q̄uis laxiori lege tenēntur q̄ xp̄iani. ɔtinē
tiā tū ⁊ modeſtiā ⁊ frugalitatem ɔmendabāt.
Et ph̄is auſcultabāt virtutis amatorib;.neq;
ſinebāt ſuos ciues corrūpi viciis aut volupta
te marceſſere.Creuit igit̄ ſecta Sarracenorum
licentia vicioꝝ.placuit vxores ducē quot mal
lēt.eaſdēq; dimittere.cū diſplicē cepiſſent.ha
bere ɔcubinas q̄plures et in omē libidinis ge
nus poſſe prouolui.Indulgeri ventri cūcta q̄
vellet et ori.pret̄ vinū. vniuerſ immergi volu
ptatib9.Et ſi eni aliqua ieiunia in lege tua pre
cipiunt̄ id eſſe ad irritādam voluptatē factū

eſt. Nam ſarraceni diē ieiunātes. nocte. ꝙ lō
ga eſt epulātur et bibūt. Nec aliā ob cauſam
vini vſus interdictus eſt ñ quia noceret in ardē
ti terra. q̄lis eſt arabia ⁊ maior eſt in frigidis
voluptas pocul. Hoc vnū ergo mahumetis
inuentū fuit. vt legem ꝓpagaret ſuā. Ea pcipi
ens q̄ grata eēnt auditorib; et maxime plebi
bus. q̄ iumentis ſilēs exiſtunt. Nec fefellit eū
opinio i hac parte. Placuit noua lex. Et bre
ui tp̄e ita coaluit. vt in multis populis. genti
bus ac liguis reciperetur. cui⁹ fūdamēta in vo
luptate iacta fuerūt. verū ſicut agricola non
imprudēs poſtꝙ vineā plantauit foſſam circū
ducit et ſepē. ne deſtruat̄ a feris. Ita et mahu
metes ſuā legē conſeruare ac munire ſtatuit.
aīaduertit hō ſagax duob; modis ſuū dogma
cōuelli poſſe atq; ꝯfundi. autoritate. ſ. ⁊ rōne
Atq; aduerſus hec duo q̄ poterāt inueniri re
media non neglexit. Autoritati appoſuit. ꝙ
paulo añ retuli⁹ antiqꝫ. ſ. et nouā legē depua
tā eſſe. nec quicꝙ veri reſtarē ñ qđ alcoranus
haberet. rōni arma obiecit iubens ne quiſpiā de
ſua lege diſputaret. neue rōnem q̄reret in eū
q̄ cōtra niteretur. ferro vindicandū eē. atq; hmōi
vallo ſuam legē callidus veteator cōmuniuit
ſed non eſt hic adamantinu⁹ murus. neq; fer
reus. neq; ex viuo lapide ſfragilis materia eſt

Certa ⁊ luto munita dom⁹. facile oppūgbitur
neqȝ reſiſtet telis nr̄is. Facile ruūt edificia in
arena fundata. aggrediamur hec telis tue le
gis munimēta Corruptōnem in p̄mis ſacrarū
lr̄arum obicit. hoc ei probandum fuerat q̄ fa
ctū aſſerit. nobis ſatis erat negare factū. Libȝ
tecū aliter agē. ⁊ aptam tui legiſlatoris calū
pniā oñdere. Lex iudaica q̄ꝫ moyses ⁊ ꝓphete
tradiderūt anteq̄ꝫ mahumetes naſcētur pluri
bus ſecul' ſcripta fuit. ⁊ multis in locis ꝓmul
gata. ⁊ in alienas trāſlata liguas. nec fuit vn⁹
interpres. ſꝫ plurimi. rogante ptolomeo phila
delpho ſeptuaginta pbr̄i legē interpretati ſūt
⁊ ꝯſona dixerūt. Aquila etiā ⁊ theodocion . et
ſimacus ⁊ alij. vetus teſtamentū traduxerunt
Facta eſt antiq̄ lex et greca ⁊ latiā. multis eta
tibus. anteq̄ꝫ tua promulgaretur. Implete fuͤt
oēs biblitece moyſaica et alioꝝ ꝓphetarū tra
dicōne Alexandrie Rome Athenis Carthagi
ne Siracuſis Toleti Lugduni. ⁊ in oibus locis
q̄ inſignia eſſent. ſiue apud grecos ſiue apud
latinos vetus teſtamentū ex ebrayca veritate
traductū et hēbatur et publice legebat. Quis
ille iudeus tā potēs fuit qui corrūpere legē vbi
qꝫ gentiū potuit. Nondū natus erat xp̄s cum
ſeptuaginta interpretum edicō facta eſt. Quo
tempore nulla erāt cauſa corrūpende legis cum

nulla eēt cū xpiānis nondū natis. de lege ɔtē
tio. nec ꝓpter alios oportebat legi aliqd detra
hē. q legē nō accepāt. nec ꝓpter se q talē acce
pāt ⁊ laudabāt. Si qua corruptio iteruēit. in
ea potuit interueire. q apud hebreos remāsit
nō i ea q int latinos ⁊ grecos diuulgata ē. Et
p ifinitas diffusa ꝓuīcias. quāq̄ nec iudaica
corrupta ē q vsq; in hāc diē cū greca ⁊ latina
tradicōe ɔcordat difficilis ac pene impossibil
fuiss; corrupcō i tot manib;. Mahumete leue
fuit vnū codicē corrūpe. ⁊ illū tanq̄ verū hijs
tradē. q sibi ab initio crediderūt q̄ si multi sūt
hodie apud vos codices vni⁹ ɔtinētie. nō tn̄
idcirco veitas in eis ē. ab vno eni q falsus eāt
emanātes. oēs falsitatē ɔtinēt. q̄ nō defluūt
ex amaro fonte dulces riuuli. Querim⁹ ex te
magne pn̄ceps. si te iudice. duo rōnū codices
afferātur. quoꝝ alter ex altero trāscriptus exi
stat. ⁊ in eo de quo ē facta trāscriptio sempro
ni⁹ mille debē taleta script⁹ ē. in exēplari duo
milia. cui poci⁹ fidē dab. aut nō exēplo magis
q̄ exēplato. Hebrei pntes antiq legis existūt
⁊ apud eos exēpla legis habētur. apud alios
exēplaia. Rursus ex te q̄rim⁹. q̄tuor inueniūt
rōnū libri apud q̄tuor negotiatorēs Seiū gaiū
ticiū ⁊ sēproniū in eo quē sēproni⁹ ꝓducit Cre
ditor ipē luciū in centū taletis script⁹ inueiret

in aliis debitor. cui credes. quid rn̄debis. an nō
tres libros vni preferes. certe nō dubitab pre
ferre ſi ita iudicas ſoluta queſtio eſt. Quatuor
libri vetus hn̄t teſtamētū. vnus ē hebreorum
Alter gētilium. ⁊ tercius xpianorum. vltim9 ſacra
cenorum qui a ceteris diſcrepat. Mendax eni eſt
nā reliqui conformes inueniūtur Nam ⁊ greci
q̄ gentiles erāt añ xpi aduentum. ⁊ latini ante
mahumetē vetus teſtamentū. non alio modo
habuerūt q̄ nos hodie hēmus. hoc fortaſſe in
ficiari poſſes qr non repiūtur hodie gentiles q̄
bibliothecas hēant veteres. Sed iterroga iu de
os. Jnuenies vera eē que dicim9 et adhuc ex
tat Joſephus hebreus. qui trāſlacōnem ant q̄
legis in manu ptolomei quē nominauim9 gē
til' hois atteſtat' factā. Ex q̄ poſtea traductōes
emanarunt. que vſq in hāc diē pſeuerant et
hebraice veritati concordant. Stulta eſt igitur
mahumetis fictio. ⁊ turpis inuentio. nec quic
q̄ habz veriſimile. nec tam cōfutacione q̄ irri
ſione dig̃ ē. qd dicim9 de veteri teſtamēto idē
licz de nouo intueri. Quod nec ab vno ſcriptū
eſt. nec in vna lingua. nec in vno loco. nec in v
no tempe. ⁊ tamē vna ſētētia eſt ⁊ vnica ↄcor
dia. Qd greci hn̄t. hoc latini. hoc ebrei. hoc ſiri
Armeni hoc omēs barbari xpm colētes. q̄uis
hētici aliq̄ ad tuendos errores ſuos corrūpere

nõnullos codices auſi fuerũt. Quid ages. q̃d dices. cui fidem adhibebis. an ſoli ſarraceno an latino. an greco an hebraico. Multo antiq̃ ꝯ e xp̃iana lex ꝙ ſarraceã. Audita ẽ ẽm oĩ t̃ra euãgelij tuba. ſic ſcriptũ ẽ. In oẽʒ terrã exiuit ſon⁹ eoꝝ et i fines orb t̃re v̾ba eoꝝ. Vulgata ẽ ꝯ recepta lex xp̄i p totũ rõnũ ipiũ p̃us ꝙ tu⁹ legiſfer ꝓdiẽt ĩ lucẽ. Et id euãge. qd nũc tẽm⁹ oẽs gẽtes ſuſcepe. Nec fuit maioꝛibꝫ nr̃is q̃ fa cultas coꝛrũpẽdi rẽ adeo vulgatã. q̃ necias. cũ nõ eẽt mahumetes. cũ q̃ de fide ꝯtenderẽt. Coꝛ rupcõ ei nccãria fuit q̃ nouã legẽ edẽ voluit ve teri ꝯ noue cõtrariã. Nec dubiũ faciet iuſt⁹ iudex qñ xp̃iano maioꝛ fides adhibẽda ſit t̃ xp̄i legi ꝙ ſarraceõ. Ipẽ ei ꝯſuatoꝛ ẽ ſue legis ꝯ manꝫ i tradicõe prũ. Sarracen⁹ ab ea receſſit ꝯ inuẽ cões ſeq̃tur nouas q̃s ſui maioꝛes ignoãuerũt euãgelia apd nos q̃tuoꝛ recepta ſũt. q̃ ſũma di ligẽtia vigẽti ſtudio et acri diſcuſſiõe ſci prẽs i gñalibꝫ ꝯcilijs nõ p̃us ãplexi ſũt ꝙ eẽ veriſſiã m̃ltis mois recognouerũt. nõ ẽ igẽ qd tu⁹ legi ſer de coꝛrupcõe ſacraꝝ lr̃aꝝ poſſit obicẽ. de ci uitate dñi q̃ ẽ eccĩa in q̃ ĩ p̃s dd. ffũdauit eã i et̃nũ. nõ eẽt fũdata iet̃nũ eccĩa ſi fũdamẽtũ ei⁹ qd ẽ euãgeliũ violari q̃ coꝛrũpi potuiſſꝫ. nec ve rũ fuiſſet qd ait ꝓpheta baruth. loquens de le ge dei. lex que ẽ ĩeternũ nec illud ſtaret quod

dicẽt. Jneternũ ꝑmanet verbũ tuũ. ⁊ in ſeculũ
ſeculi veritas tua Nec yſaias vero fuiſſet de xp̄o
locutus dicẽs. Sup ſoliũ dauid et ſup regnum
eius ſedebit vt confirmet. ⁊ corroboret illud in
iudicio ⁊ iuſticia vſq; in ſempiternum. Nos ga
brieli angelo credim⁹ q̃ de criſto marie v̂gini
ſic ait. Dabit illi dñs de⁹ ſedẽ dauid patris ei⁹
et regnabit in domo Jacob ineternũ. Quomõ
regnat criſt⁹ ĩ domo dauid ñ p fidem. Quomõ
per fidẽ niſi per euãgeliũ. Quomõ p euangeliũ
ineternũ ſi corruptũ eſt euãgelium. mẽdax lin
gua. falſa calũpnia. Ego vobiſcũ ſũ iquit dñs
vſq; ad conſũmacõnem ſeculi. Et Oſee ꝓphete
verba ad eccłiam ↄferũtur. Spõſabo te mihi in
fide vſq; in ſempiternum. Et ad Petꝝ vicariũ
ſuũ inquit ſaluator. Tu es petrus ⁊ ſup hanc
petrã edificabo eccłiam meã. et porte inferi nõ
preualebũt aduerſ⁹ eã. Et iterũ. Rogaui ꝓ te
petre vt non deficiat fides tua. Preualuiſſent
porte inferi et defeciſſet fides petri. ſi falſũ eſſet
euãgelium qđ ſeq̃mur. Sʒ manet fides magni
paſtoris in eccłia Romana. q̃ nunq̃ inuenta ẽ
erraſſe neq; errabit ineternũ. Magiſtra eſt ei
et mr̃ oĩm fideliũ ⁊ diſciplina veritatis. Caue
mahumetes caue magne princeps ne ſeq̃ris
errorẽ porphiriũ ſiculi qui tue legi ↄſona dixit.
Js ex xp̄ianiſſimo ad ydola trãſiẽs ait ſe deos

cōſuluiſſe q̄d de xp̄o ſentirēt·et illos rn̄diſſe bo
nū vir̄ fuiſſe xp̄m.Sꝫ peccaſſe diſcipulos eius
q̄ diuinitatē ei attribuerāt quā ſibi ipē nunꝗ̄ aro
gaſſet hoc deorꝝ teſtimoniū eſt ꝑ doloꝝ que tu
demoia eſſe nō dubites.An non itelligis frau
dē.ꝛ an nō vides tui legiferi et demonū·eſſe vnū
argumētū·vnā colluſioēꝫ·vnā fallaciā.et xp̄o
diabolū inuidē eiuſqꝫ glorie ꝛ maieſtati detra
here.Cuiꝰ conſilio·atqꝫ ſuaſu tua lex edita eſt
euāgelice atqꝫ moiſaice cōtraria.Dices patimō
xp̄ianam legē moiſaice aduerſari·nā q̄ iuſſit
moiſes·plurima vetat et permittit q̄ ille vetu
it.Neſcis antiq̄ legis archana q̄ diu grauida
fuit·nouā in vtero gerēs et cū ſtatutū diuino
ꝯſilio tempꝰ veīt eā ꝑpit.Vidit Jeremias ꝑ
ſp̄m legem hanc nouā cū ait.Ecce dies venient
dicit dn̄s et feriā domui iſrl̄·ꝛ domui Juda fe
dus nouū·nō ſm̄ pactū qd̓ ꝑpigi cū pr̄ibꝫ eo
rū.ſꝫ hoc eīt pactū qd̓ feriā cū domo iſrl̄·Poſt
dies illos dicit dn̄s dabo legē meam in viſcel
bus eorum et in corde eoꝝ ſcribam eam ꝛ ero
eis in deum·Nouum fedus inquit·quia bapti
ſmus circūciſioni ſucceſſit.et legem meam in
quit ſcribam in corde eorum·quia vetus lex in
tabulis lapideis ſcripta fuit.Noua ꝑ caritatē
in corde hoim radicata et ero eis ī deū qꝛ noue
legis auctor et ꝓmulgator xp̄s deus et hō eſt

Antiq̄ p𝔢t moyſen innotuit tm̄ hoiem. ⁊ aduenie
niente pfecto euacuatū eſt imperfectum. nec am
plius in prepucio nobiſcū de⁹ ſ; in corde paſcāt
dicēte aplō. Si circūdimini nil ꝓdeſt vob. nec
vlteri⁹ cerimonie legis hn̄t locū. Venit ei ille
de q̄ loquit̄ in deutronomij moyſes ꝓphetā de
gēte tua ſuſcitabit tibi deus. ipſū ſicut me audi
es. Et ſubdit. Ponā verba mea in ore eius loq
turq; ad eos oia verba q̄ precepero illi. De xp̄o
hec ꝓphecia ē q̄ locut⁹ ē. ex ore dei. qd̄ verū erat
os ſuū. In cui⁹ aduētu legalia ⁊ ceremonie de
fectuā erant. Sicut apud matheū ſcriptum eſt
Lex ⁊ ꝓphete vſq; ad Johannē. Sacramenta
eni que veteres obſeruabāt ānunciatiua erāt
ventuti criſti. que in eius aduentu ꝯpleta ceſſa
uerūt. Et alia inſtituta ſūt virtute maiora. veri
tate meliora. actu faciliora. numero pauciora
Et ſicut ſacerdocium mutatū ē ſb̄ cui⁹ admini
ſtracōne lex erat. ita ⁊ legem mutari oportuit
Non eſt igitur aduerſa vetei. noua lex. q in ei⁹
ventre ꝯcluſa erat. Et aduenīēte xp̄o ⁊ euāge
lij luce clareſcēte patefacta. circūciſioni ⁊ alijs
cerimonijs āntiq̄tus obſeruatis ſicut prefinitū
eāt. finem impoſuit. Eſt autē criſtiana lex tāto
dignior ꝙ̄ iudaica. quāto nobili⁹ ē oraculum
dei. ꝙ̄ hois Cognoſcis iā niſi fallimur veritatē
⁊ maieſtatem nr̄e legis. nec vtilitatē ignoras.

Incipiſqʒ de tua diffidē. ⁊ ardes deſiderio diſpu
tandi. velleſqʒ lacius cūcta diſcutē. Sʒ obſtat
legiſer tuꝰ. ⁊ inquirē verum prohibet ⁊ inter
minatur et clamat non eſt mea lex que diſpu
tacōni ſubicienda ſit. Caue ne quid loquaris
arma ſunt in manu tua. dū mihi credis mul
tum imperij adeptꝰ es qui nō audiunt meam
vocem gladio conterendi ſunt. Enſis mee le
gis dignitatem tuetur. In arabia ortus eius
fuit ex paruo pͥncipio quātum creuerit vides
egiptum adieci mee legi ⁊ ſiriam ⁊ meſopota
miam et libiam ⁊ numidiam ⁊ mauritaniā ⁊
partem hiſpanie et diuitem aſiam et doctam
greciam et fortem traciam et nobilē macedo
niam. Sunt et alie ꝙ plurime regiones ſub
impeio mee legis que armis nou verbis que
ſite ſunt muliebre eſt verba verbis refellere
viri ferro decertāt ſi non fuiſſet vera mea lex
non dediſſent ſuperi imperio noſtro. necnon
dñacōni nr̄e. tātos ſucceſſus atqʒ ꝓſperitates
Amat nos deus et legis odorem ſentiens. gra
tulatur et ſternit iter victorijs noſtris. Scis
ꝙ feliciter ſepe in hoſtes pugnauiſti et modo
in ponto et ſepe in grecia. En fili quid cogi
tas. quid moliris. tot triumphis ſub mea le
ge illuſtratus criſtum ſequeris cuius cultores
ſtrauiſti totiens et internicionem vſqʒ cecidiſti

Caue ne meā linquens legē·relinquaris a deo
Credimꝰ hijs te verbis non parū ɔmoueri et
aliquē ineſſe in tua mente timorē · Sꝫ audi · ꝙ
inanis eſt timor·Omnis qui malū facit inquit
in euāgelio veritas odit lucem Fures noctu do
mos pfodiūt·⁊ ī obſcuro adulteri latitāt·Nō
adhibent teſtes q̄ peccāt·nolūt dep̄hendi men
daces Cum hijs ſentit tuus legiſ̄r·Veret̄ ne
diſputādo ſue legis vanitates innoteſcant·Ve
retur ne pudenda ſua detegātur·Prohibet di
ſceptari verbis·armis defendi ſuā legem iubet
nec aliū iudicē ꝙ ferrū depoſcit·multūqꝫ glori
atur de ſue legis incremēto·diximꝰ cur creue
rit plebes voluptas allexit · neqꝫ inficiamur
multas tue gentis victorias partas · ⁊ ingen
tia ɔfecta bella·Et tuipē in p̄lijs clarus euaſiſti
viciſti hoſtes nō paucos·⁊ triūphaſti ſepe fu
iſti tn̄ etiā aliqn̄ victꝰ Parua xp̄ianoꝝ manꝰ
tuas in gentes copias ut ante diximꝰ apud cō
fluentes ſanū ac danubiū paucis an̄ ānis de
leuit nō milites veterani·nō duces in bellis an̄
ꝓbati·nō viri nobiles armis potētes ⁊ equis
Sꝫ pauci cruce ſignati·ex agris collecti·inermes
⁊ nudi·fide tantū armati·ferro fulgētes et au
ro·tuos fuderūt exercitus·ꝙ ſi victoria veritatē
legis oñdit·hoc vno prelio ſatis admonebaē
in quo multi fugerūt paucos·tue victorie nichil

miraculi habent. ad quas nunq̄ſ ſine grandi tuorum prerogatiua ventum eſt. ſed quid agimus non hijs argumentacōibus ſtat recta fides. vici. fudi hoſtes. imperiū teneo. Si ſic liceret arguē. vera fuit ſub alexādro magno tot victorijs illuſtrato. et ſub ei9 ſucceſſorib9 religio. qui et ī grecia et in aſia ⁊ in ſiria. Et in egipto et in libia et in perſide et in ſcithia et in indis regnauē imperio per arma queſito. Vera etiam romanoꝝ fides vſq; ad priorem conſtantinū. qui orbē ſibi ferro ſubiecerūt et oīs domuē quas adiere gentes. Scim9 tn̄ et alexdrū et eius heredes romanos ⁊ q̄ ſub eis erāt iudeis exceptis. ydola coluiſſe. Alij iouem alij martē. alij mercuriū. Nonulli ſolē ⁊ alia ſidera multi etiā. vt egipcij aīalia bruta colebāt q̄s neſcit inquit vn9 ex poetis. voluſi bithume q̄lia demens egiptus portēta colat. Crocodillō adorat. Et qđ ſtultius fuit et alliū et porros et cepe int̄ numina poſuerūt. Preclare tamē egiptiorū victorie memorant̄ ſicut de oſiridi proditum eſt. qui victū peragrauit orbem. ergo ⁊ deos egiptiorū recipiem9 et veram eorum religionem fatebimur quīa vicerūt. nō. Non ſic ratio ſuadet. neq; ſic iudei ſenſere. qui victi ab aſirijs ⁊ ab anthiocho et a romanis ⁊ in ſeruitutē ducti nō tn̄ victoꝝ leges de dijs acceperunt

Sed victi ⁊ angariati ⁊ mille modis oppreſſi ĩ
ſua lege manſerūt. Nec nos criſtiani cū prelio
ſupamur aut aliȷ̃s calamitatibꝫ affligimur. le
gē nrām aut relinquimꝰ aut accuſamꝰ. ſʒ arbi
tramur piū deū. nos tanꝙ filios ꝓpter pccā q̄
ꝯmittimꝰ verberare. qꝛ non paremꝰ euāgelio
nō ſeruamꝰ legē noſtrā. neqꝫ manemꝰ in tra
dicōe ſcōꝝ patrū. ſʒ victi fragilitate aberramꝰ
⁊ labimur vt hoies. Ipſe vero lapſos corrigit ⁊
plagis multis nrās iniquitates emendat. Co
gnoſcimꝰ errata nrā. ⁊ cōſiderātes que fecimꝰ
minorem eſſe penā ꝙ delictū nō ignoramꝰ. Si
cadimꝰ in bello. ſi amittimꝰ regnū. ſi iugo ſer
uitutis opprimimur. dicimꝰ cū daniele ꝓpheta
deū eē in celo. qui reuelat miſteria. mutat tpa
⁊ trāſfert regna. vt vniuerſi cognoſcāt. qꝛ dn̄a
tur excelſus i regno hoim. ⁊ cui voluerit dabit
illud. Nouimꝰ deū ⁊ iudeos ⁊ xpianos poſſe cū
velit ⁊ voluiſſe aliqn̄. alterꝰ ſecte hoibꝫ ſubicē
ꝓpter offenſas populi qui eum ad iracundiaꝫ
ꝓuocauit. Sed ꝯuerſi ad eū nō deſparamꝰ mi
ſericordiā cōſequi. Quis enī iraſcitur deꝰ vt in
quit ꝓpheta. nō tn̄ obliuiſcitur miſereri. Pius
eſt et benignus nec deſerit clamātes ad ſe. Ab
ſit aūt vt ꝓpter victoriā meliorē eſſe credamꝰ
religionē victorū. Sic enim fatēdum eēt. oīs
qui vicerunt hebreos melius de deo ſenſiſſe ꝙ

ſpi victi qđ neq̃ȝ tu dicẽs neqȝ tu⁹ legiſer qui defenſionẽ ſue tradicõnis in armis collocat ⁊ omẽ gen⁹ rõcinacionis effugit. Maximũ iniq̃tatis indiciũ non ſic btũs Petrus q̃ donatis a xpõ dño celeſtis regni clauib; ⁊ paſtoꝛ cõſtitutus gregis xpiani. paratũ ſe ait rõnem oibus reddẽ de ea q̃ erãt in eo fide. nec alit ſuos auditores edocuit beatus Laurentius martir Mea nox inq̃t obſcurũ non habet ſꝫ omã in luce clareſcũt. Et i euãgelio. nõ ꝓbat dñs eũ qui lucernam accendit. ⁊ ſub modio ponit. ſꝫ ſup candelabrũ eã eſſe vult vt luceat oibus qui ſunt in domo. et p̃dicari verba ſua ſup tecta iubet et de ſeipõ dixit. Ego palam locutus ſũ mũdo. Decepto͡res et pſeudo ꝓphe in angulis predicãt et volũt occulta eſſe q̃ dicunt at iuramenta taciturnitatis exigunt. Sicut rome accĩdit in hijs qui baccanala celebrabãt. In occulto eni deo ſuo ſacrificãtes nullũ flagitiũ libidinis omittebãt. ꝙ ſi alia nõ eẽnt aduerſus tuã legem iudicia. hoc vnũ ſufficẽ potuit. ꝗꝛ ꝓhibuit ei⁹ latoꝛ in diſputacõȝ venire. Sciebat nõ equa eſſe neqȝ verã q̃ tradiderãt. Videbat veterẽ ⁊ nouã legẽ cõn ſe ſtare. intuebat pho͡ꝝ acutiſſiãs rõnes ſibi aduerſas eẽ. nec ſperauit in cetu hoim ã in ſcolis viroꝝ excellẽtiũ ſua deliramẽta poſſe defendi. Aiaduertit hõ ſagax ⁊ ingenioſus

in malo. gentiles q̄ deos colebāt damnatos ee̅
et iam ꝑpe modū exterminatos. nec Judeis lo
cum eſſe. quorū lex trāſlata ee̅t cū ſacerdocio
ad criſtianos. Cūq; ſtatuiſſet nouā legē ideq;
ſibi nomen dare. ſperauit qd mō euenit. iratū
deū criſtianis. qui ſue legis mādata trāſgredi
ebātur aduerſus trāſgreſſores victoriam ꝯceſ
ſurū atq; idcirco ſue legis defenſionē in armis
collocauit. quā alioqn̄ hoīb; gratā ꝑꝑt licētiā
voluptatum non ambigebat. dyaboli hoc fuit
inuentum. āntiquus hāc viam ſue nequicie ſer
pens excogitauit. qui cū vidiſſet ſeſe ꝑcul eici
ex xp̄iana religione augeſcēte ydola delei. nec
amplius deorū multitudini locū ee̅. ſ; vnū tm̄
deū adorari. cū pr̄e ⁊ ſpū ſancto Jeſū criſtū. he
radio impante. mahumethis ſpūm excitauit
eūq; ſibi miniſtrum elegit. hoiem ritu ꝑus ydo
latrā fortuna paupem. mente ſupbū. nacōe ara
bē q̄ ꝯſilio vſ9 quorūdā Judeoꝝ ⁊ criſtianoꝝ
puerſorū. inter quos fuit ſergius ſpū ambicō
nis inflatus. legem terciam edidit. ex veteri ⁊
noua cōflatam. multis inepciis extrīſecus ad
iectis legē diximus. quia ipſe legē vocat. nos
blaſphemiā rectius appellabimus. rugaſti frō
tem. auertiſti oculos. horruiſti. turbat9 es. ſbira
tus es. dū hec dicim9. at ſi veritatis amicus es
audienda eſt veritas. neq; tuus legiſer ſi tibi

amicus eſt veritatē interdicet. q̄ tanto magis
amica ē. q̄nto ſalubrior et hoi ab ipa natuā co
uenientior. Audi verū ⁊ diſce quō ſit appellāda
lex. Legē dicūt eſſe p̄hi qđ rōne p̄cipit. Et ſūt
q̄ nil aliud legē eē affirmāt q̄ȝ rectā rōȝ a dīuo
numine ductā. Quicq̄d igit̄ rōni aduerſū eſt
legis noīe caēt. At tu⁹ legifer rōcinai de ſua le
ge prohibȝ. Et ſolū arma illi ſuffragari vult
Nō eſt igī̄ dicēda lex. ñ ex illis quaꝝ ꝯditores
apud yſaiā dn̄s maledicit. Docet nos dauid
ꝯgnoſcē legē dn̄i. dū ea q̄ ꝓpria ſūt expoit. At
tende et videbis an mahumethea lex de celo
ſit ⁊ a numiē trac̄ dīuo an aliūde. Lex dn̄i iq̄t
ꝓp̄ha immaculata ꝯuertēs aias. teſtiōniū dn̄i
fidele ſapiētiam p̄ſtans puul̄. Immaculata ē
lex dn̄i. quia mala queq; excludit neq; libidi
nem neq; turpitudiē; vllā admittit. Sic apud
eundē ꝓphetam eloquia dn̄i caſta dicūtur. Et
apud Job legit̄. Non inuenietis in ore meo ini
quitatē nec ī faucib; meis ſtulticia ꝑſonabit
Et aplūs lex ſcā inq̄t ⁊ mandatū ſcm̄ ⁊ iuſtū ⁊
bonū. At quō mahumethea lex imaculata q̄
ſtupra ⁊ adulteria ⁊ oēs libidinū maculas ac
feditates admittūt. dices q̄r ieiunia quedā pre
cepit ⁊ orōnes ⁊ eleōſinas. Nō damnam⁹ hec
abſit ut ea. mala dicamus. Inuentorem eorū
mahumethē eſſe negam⁹. abſq; mahumete

ſciebam⁹ hec eē bonā. Jeiunauit helias. ieiuna
uit criſt⁹. orare ⁊ frangē eſurienti panē ſuū ⁊
egenos ⁊ vagos in domū ducē multo ātiquꝰ ē
ꝙ̄ tue legis inuētū. Multi nos legiſlatores ad
opa pietatis inuitarūt. Verꝫ adulterari. forni
cari. furire vētri. ⁊ in ſceno voluptatū iacē. ſol⁹
tu⁹ legifer int̄ bō collocat. Sol⁹ mahumetes ē
q̄ turpia docet. Et flagicia p̄cipit ꝙ̄uis hētico
rū more ut facili⁹ decipiat bō ſimł et mala con
miſcet. at lex q̄ dn̄i dicit̄ vt inq̄t ꝓpheta. aīas
ɔuertit ad vltimū finē. At lex mahumetea. nō
ɔuītit ad deū. ſꝫ auītit ab eo. Dicit ei dn̄s de⁹
Eſtote ſācti q̄ꝛ ego ſāctus ſū Mahumethes vx
ores inq̄t ducite ⁊ ɔcubinas quot placꝫ. Nam
ego q̄dragīnta viroꝝ i meis lūbis vires habe
o. ⁊ vxoribꝫ atqꝫ āncillis ꝑmiſceor plurimis. q̄d
de teſtimonio fideli. Cū data eſt moyſi lex dn̄i
in mōte ſinay. fulgura ⁊ coruſcacōes apparue
rūt et ſigna de celo. q̄ teſtimoniū legi ꝑbuerūt
Lex criſti miraculis admodū multis ɔfirmata
eſt. dicēte ipō. ſi opa nō feciſſem in eis q̄ nemo
ali⁹ fecit. peccatū. ſ. infidelitatis nō haberēt. Et
ꝓpterea de veteri q̄ ɔūtit ad ſuū creatorē ad ſū
mū bonū et noua lege inq̄d dauid. Teſtimo
nia tua credibilia fcā ſūt nis. Et in euāgelio lu
ce circa finē legim⁹ Jlli pfecti p̄dicauert vbiq꞉
dn̄o cooperante ⁊ ſermonē ɔfirmāte ſequētib⁹

ſignis. At mahumetis legē. que ſig. que mīā
cula probāt. Audiam⁹ eū. nō ſū miſſus inqͭt
niſi in virtute gladij. et qui nō ſuſcepit meā ꝓ
phetiā occidat͛ aut reddat tributū preciū pro
infidelitate ſua. quid hoc. nunq̄d manifeſte ne
gat ſe miraculoꝝ virtute carē. et ficta falſaq;
eſſe oia ſigna demōſtrat. q̄ tui legis doctoēs i
populis predicāt. Nō hab; igit͛ tua lex teſtiō
niū niſi in armis ꝗ id non ē fidele ut añ docui
mus. Ad vltimū tñſeam⁹. et quomō ſapia; ꝑ
ſtet paruul' id eſt popul' tua lex aiaduētam⁹
Sapiētia vt antiq̄ tradiderūt diuinarū et huā
narū reꝝ ſcientiā cōtinet. eſtq; admodū ſapi
da et dulcis. dū amorē diuinitatis mentib; nr̄is
inſtillat. ꝓpter qd inquit pſalmigraphus q̄
dulcia faucib; meis eloquia tua ſuper mel ori
meo. Tua lex neq; de deo ſapit. neq; de celeſti
bus neq; terreā ſatis intelligit q̄ putat ſupis
cure nō eſſe. Magna olim et florida in allexan
dria pħoꝝ ſcola fuit. Et multi ꝑ ſiriā et aſiam
viri doctiſſimi claruerunt. quoꝝ noia ad nos
vſq; puenerunt. At poſtq̄ lex mahumethea
curſū habuit pauciſſimi noiant͛ q nature arch
ana pſcrutati. excellētes euaſerit. qꝛ nō pſtat
pnulis ſapia; tu⁹ ꝓpheta aut tua lex cuius fū
damentū voluptas eſt et tutela gladi⁹. Inter
nos vero liberāliū artiū ſtudia admodū florēt

Legit̃ publice pħia·audit̃ in ſcolis theologia
Nullū doctrine gen⁹ pretermittit̃·gignaſia lrāꝝ
in pluribꝫ ytalie ciuitatibꝫ clariſſima repiūtur
nec trāſalpes in hyſpania in gallia in germa
nia in britania collegia deſūt viroꝝ excellētiū·
q̄ ſapiam preſtāt puul̃· Eſt enī ingēs xp̄iano
cū cura ut indocti erudiantur ⁊ veritatē intelli
gāt in nrā lege·que nunq̄ mentita eſt·dimit⁹
cōprehenſa·ac legifer tuus non modo mētit̃·ſʒ
leuit̃·ſʒ indocte ſʒ imprudēter·ſʒ inſipide mentit̃
Et ſibiipſi ſepe cōtrari⁹ eſt·quemadmodū ſue
legis inſpector plane intelliget·innumerabiles
ſūt eius inepcie ⁊ aniles fabule ⁊ pueriles nu
ge·De quibus libꝫ hoc loco pauca referre que
de ceteris iudiciū prebeāt· Exponēs mahume
tes capitulū alcorani qđ dicit̃ filiorum iſrl̃·in
hāc ſentenciā loquit̃·Sit laus ei·qui ſeruū ſu
um ab oratorio qđ eſt helcarata ipſa eſt dom⁹
meſche vſq̄ in oratoriū ſancte dom⁹ Iheruſa
lē nocte vna trāſtulit circa quā bn̄dixim⁹ deū·
O vos hoīes audite ⁊ itelligite· cū abij·a vob̄
venit ad me gabriel ſero poſt pſalmodiā veſp
tinā que vltima eſt·et ait·O mahumethes iu
bet deus vt ſe adeas·Cui rn̄di·⁊ vbi cū viſā et
ait gabriel Vbi ipē eſt·et iumentū ilico addu
cit magnitudine inter aſinum et mulū elbera
hil vocans·humane vocis capacem· Et vna

nō amplius hora iter egi ānorū quiquaginta
miliū ⁊ ait gabriel aſcende aīal· ⁊ ito ad ſāctā
domū·aſcendē volentē fugiebat iumētū· ⁊ iuſ
ſum eſt ſtare· qꝛ mahumethes aſſenſurus eēt
nūꝙ̄ accerſitꝰ eſt inq̄t· ⁊ rñdente gabriele, ac
cerſitū eſſe·nō ſinā addidit·niſi ꝑ me deū roga
ret obtuli preces deo meo ꝓ iumēto·qḋ me ī
ſidēte ſuaui greſſu īceſſit·ponēs vngulā pedis
anterioris in orizonte ſui viſus ⁊ minori ſpacō
ꝙ̄ ictus impletur oculi·ad ſāctā domū pueni
comes aderat gabriel·qui duxit me ad domū
ſāctā in ihr̄lm ⁊ vicinā rupē dixitq; deſcende
qm̄ ex rupe ī celū aſcendes · ⁊ colligato illic iu
mento portauit me humeris ſuis in celū. Et cū
applicuiſſeꝰ ad celū mūdi ⁊ ad portā eiꝰ pulſa
uit gabriel· ⁊ q̄ſitum eſt quis eēt · et rñdit ga
briel ego ſum·et iterꝝ querēti quis tecū adeſt
rñdit mahumethes· ⁊ ſb̄didit Janitor·nūq̇d
vocatus. Et ait gabriel vocatꝰ· ⁊ apta eſt por
ta·et vidi āgelos· ⁊ bis genua flectēs oraui ꝓ
eis. Et accepit me rurſꝰ gabriel·et vexit ad ſe
cūdū celū· ⁊ fuit diſtātia int̄ celū ⁊ celū·q̄ntū ē
iter q̇ngentoꝝ annoꝝ·et ſicut ī p̄mo celo·ita
ī hoc celo pulſatū extitit·et rñſū pari ſolēnita
te ad ſeptimū vſq; celū ꝓcedit·equā celoꝝ di
ſtātiā ponēs· ⁊ ait ī·vij·celo vidiſſe ſe āgeloꝝ
ꝑplm̄ et lōgitudiēz āgeli cuiꝰ ꝙ̄ iſtar m̄di fuiſſe

⁊ aliquoꝝ mille viatib⁹ extenſiorē · ⁊ inter eos
vnū aliquē inueniſſe cui ſepcies centena milia
erāt capita. et in quolibꝫ capite totidē ora . Et
in quolibꝫ ore lingue totidē . que ſeptigenis mil
le milibꝫ ydeomatibꝫ laudabāt deū . Et rurſus
alterū angelum oſtendiſſe qui fleret · ⁊ queſiuiſſe
cām fletus · et cum ille dixiſſet culpas eē · oraui
pro eo · ⁊ tūc cōmēdabat me grabriel alij āgelo
⁊ ille alij · donec fui in cōſpectu dei · et tribunali
eius adheſi · tetigitqꝫ me manu ſua deus inter
humeros ⁊ frigiditas man⁹ eius p̄uenit vſqꝫ
ad medullas dorſi mei . Hijs nugis atqꝫ delira
mentis implet · mahumetes aures populi · Sꝫ
audiam⁹ alterā fabulā . in libro cui titulus eſt
de doctrina mahumetis · duo angeli noīantur
arathes et narathes quos ille aſſerit iuſſu dei
in terrā deſcendiſſe · vt gen⁹ humanū regerēt
atqꝫ inſtruerēt tribꝫ mandatis acceptis . Pri
mū ne quenꝗ̄ occiderent . Alterū ne quid iniu
ſte decernerēt . Terciū ne vinū biberent . Cum
aliquādiu rexiſſent · ⁊ iam ex toto orbe ad eos
iudicia deuoluerētur mulier quedā decenti for
ma ⁊ oīm pulcherrima · aduerſus maritū ſuū
cām habēs . iudiciū ab eis peciJt · atqꝫ ut fauen
tes hr̄et iudices · vt apud ſe prandiū habeāt
multis p̄cibus inuitat . nō abnuūt angeli · pa
rat ſplēdidū cōuiuiū . Epulas ⁊ pocula mulier

ipa miniſtrat apponūtur fercula multiplicia et
cū hijs vinū· qꝫ cū angeli recuſarent· inſtante
ſepius muliere· et mnltas obiciēte blandicias
tandē biberūt· et inebriati vino in hoſpitā inca
luerūt· eiuſqꝫ cōcubitū poſtularūt· ſpondet mu
lier ea cōdicōne vt alter eoꝝ ei aſcenſū in celū
oñderet· alter deſcenſū placet ↄdicō illa vt iter
didicit· mox aſcendit in celū · relictis atqꝫ irri
ſis āgelis· quā deus recognitā inter ſidꝫā collo
cauit· cui lucifer eſt nomē · Angeli ad iudiciū
euocati cathenis ferreis in puteo ꝓfūdiſſimo
religati ſunt vſqꝫ in diē iudicij ꝑmanſuri· cum
elegiſſent i hac pocius vita qꝫ in altera plecti
Hec eſt ſapia mahumetis · quā docet ꝑuulos
hec eius theologia hec doctrina diuinitus reuela
ta· Mira hōis audacia ne dicamꝰ ſtulticiā ſeu
dementiā· Quot ſūt in hijs fabulis deridenda
ſomnia· non obiurgamꝰ iumēti verba· qñ et
aſinā ſacre lr̄e loquutā ꝓdūt et gentiles Iouē
Sed q̄d eſt qꝫ vna hora iter quinquaginta mi
liū annoꝝ ꝑgit· metue hec· et diligent cogita
an corpi nōdū glorificato id poſſit accidē· quo
iuit· vbi fuit· q̄d circuiuit· nō adhuc celū aſcen
derat· quibꝫ in locis tm̄ ſpacij ꝑagrauit· nec iu
mentū cū tulit q̄s tulit eū vñ venit quō veīt nl
hoꝝ dixit q̄d peccauerāt iumētū vt pcibꝫ egeret
cui nō eſt lex alia niſi natuē et illi paret · quid

hoſtiari9 in celo collocatus rogamiẽ mahume
tis egebat. aut nõ ſatis felix erat fortaſſe alci
us cupiebat aſcendere. tanq̃ nõ ſit illic pfecta
oim btitudo et regnet adhuc ambicio. diſtan
tiam celoꝝ oñdit. et ſperarũ qñta ſit craſſitudo
demonſtrat. quingentoꝝ annoꝝ iter ex celo in
celũ ponēs et patē ſpiſſitudinē. Quid hoc, ꝑ q̃s
credat gentiliũ fabul ſimile ſomniũ eſt aiunt
illi dyoniſiodoꝝ quendam geometrie ſciencie
nobilem in pria ſenectaz diē obijſſe ꝓpinquos
ſun9 ei duxiſſe. ad quos pertinebat hereditas
hos ꝯſecutis diebus cũ iuſta pagerēt. inueīſſe
in ſepulchro eius eplāz dioniſiodori nomiē ad
ſupos ſcriptā. que diceret eũ a ſepulchro ad in
fimā puenisse terrā. eēq; illuc. vſq; q̃draginta
milia ſtadiorũ. Nec defuerunt geometre ut pli
nius ait. qui interpretarentur ſignificare eplām
a medio terraꝝ orbe. miſſam. quo deorſum a ſū
mo longiſſimũ eſſet ſpaciũ. et ibidē pile mediũ
ex quo ꝯſecuta cõputacio eſt q̃ circuitũ terre
id eſt tocius pile ambitũ ducenta quinquaginta
qñq; milia ſtadioꝝ ꝓnũciauit. Sed armonica
rō que cogit rerũ naturā ſibiipi congruē eodē
plinio teſte. addit huic mēſure ſtadioꝝ ſeptē
milia. Heratoſtenes huiuſcemõi rerũ ſolerciſ
ſim9 indagator vniuerſũ terre ambitũ ducēto
rũ quinq̃ginta duoꝝ miliũ ſtadiorũ prodidit

hippparchus ſtadioꝝ paulominꝰ viginti quiqꝫ milia adiecit. repiuntur ⁊ alioꝝ ſn̄ie admodum diſſone neqꝫ in hāc vſqꝫ diem mōꝛli cuipiā ſa tis ex ploꝛatā credimꝰ terre menſurā. Cuꝰ ne qꝫ ſeptentrionē neqꝫ meridiē verſus ↄgniti fi nes ſūt. At tuꝰ legifer maioꝛa concepit animo qui tanq̄ celū aſcenderit. quigētoꝝ annoꝛum itinē diſtare celū a celo ꝓdidit qm̄ tanta eſſet craſſitudo ſperarū. hoc idem aſſeit rabi moyſes hebreꝰ gn̄e. pħus. qui apud egiptios daruit At pħi quos nr̄i pꝛobant non ita ſentiunt. nec ptolomeꝰ allexandrinus aſtroimoꝛum facile princeps. de craſſitudine lunaris ſpē. cū tua le ge concoꝛdat In qua iter annoꝝ ſexaginta no uem et aliquoꝝ menſiū ac dierū poſuit milibꝰ paſſuū viginti quiqꝫ ſeu ſtadijs ducētis ꝓ q̄li bet die cōputatis. Alij vero aſtronomi qui hec diligent̄ indagauerūt ſperam ſolis plus q̄ ſex cētis vicibꝫ ſupare lunarem tradiderūt. Rur ſusqꝫ martis ſpera. q̄uis ſole altioꝛ eſt ⁊ longe maioꝛem haber ambitum ſpiſſitudinem tamen multis vicibus ſupari. Jmpꝛobū humane mē tis auſum verū ita ſubtili argumētacōne ↄpre henſum. ut pudeat aliquos nō credē plurimi hec incerta reſpuunt. Tue legiſlatori foꝛtaſſe credendum fuerit. non quia illuc angelo bono deferēte aſcenderit. Sed q᷑ cum pūerſo ceciderit

ꝙ ſi hac de cã fidẽ expetit. credim⁹. alioquĩ cũ
ſacra ſcriptura dicim⁹ celũ ſurſũ ⁊ terrã deorſũ
⁊ cor regis inſcrutabile eſt. Sꝫ alia paurramus
angelos ſe vidiſſe affirmat eoſdẽqꝫ corporeos
ſi mũdo maiores angeli ſũt nccariũ eſt aliquã
eoꝝ partẽ ex mundũ eſſe. At phi mũdi circũ
flexu oĩa ꝯtineri dicũt neqꝫ quicꝙ exteri⁹ eſſe
Tuus legifer qñ aliqd ſolito plus adbibit. ſo
pori deditus q̃cquid ſomniauit ꝓ vero retulit
et oĩa ſibi licere putauit. quo errore ⁊ angelos
corpeos. ⁊ peccare ⁊ egẽ venia. et ſe rogaſſe ꝓ
eis dixit. Simili ſomnolentia tactũ ſe ſup hũe
ros affirmauit manu dei. cuius gelu vſqꝫ dorſi
medullas penetrauerit q̃ omia ſupius ꝯfutata
ſunt. Quis illud paciens audiat ꝙ angeli dei
vino inebriati. ſpecie mulieris decepti concubi
tum eius appecierint. que iter in celum edocta
ad cõſpectũ magni dei puenit ⁊ honorifice acce
pta. inter aſtra locũ obtinuerit. angeli penas
dederint. atqꝫ idcirco vinũ homi interdictũ qđ
tanti mali cã fuerit. Cõmemorat hec tuus legi
fer. ⁊ tanꝙ ex penu dei recepta hoibus inculcat
Vide ꝙ grauiter. ꝙ vere. ꝙ perite loquit. poe
tarum figmẽta q̃ pueris legunt. inter archa
na legis inſerit. Pueri nr̃i nõ ſine riſu audiũt
cũ rapte in celũ femine referũtur. et in aſtra cõ
mutate. q̃ maior ⁊ minor viſa vocantur. pigri

circa ſarraca . Boete lucētes. Credim⁹ pro tua ſapiā te iam paruifacē. atq; cōtempnere tue le gis figmenta. S; miraris vehemēter ꝗ͂ indies aliq̄ relicto dogmate xpiano ad tuum migrāt Et aſſerentes iniquā legem nrām amplexi tuā circūcidunt͛. et tuis inicianẗ ſacris. a qui tri nitatē predicabant. nūc deteſtanẗ et qui xp̄m cruci affixū colebant a laudabāt. nūc derident Sunt qui hoc agūt non dubitam⁹. Sed quinā hoies. ꝯſane aut libidinis ſerui aut ambicōis a quib⁹ nullus erat locus in nrā lege. Spreti a nobis et ciecti tanꝗ͂ vilia et inutilia mancipia ad te trāſiuerūt. nec tñ illos inextinguibil̃ cō ſcientie vermis rodē ceſſat. q̄d ſi poſſes eorū in troſpicē corda. intelligēs ꝓculdubio eoꝝ aut vite future ſpem nullā hābē aut admodū eſſe anxios. quia fontē aque viue reliquerunt xp̄m ihesū et neſciūt quo pacto redeāt maius ſuum pccm͂ exiſtimantes ꝗ͂ dei miſericordiam. S; q̄d miraris. ſi ad opes cōſequēdas ad voluptates exhauriēdas nōnulli tue legi ſeſe ſubiciūt. nō eſt hoc nouū nec dignum admiracōne. Idem quoq; et ſarraceni faciunt. qui ſepe ad nos migrant. Illud eſt mirabile. illud ſtupendum illud magnope celebrandū. ꝗ͂ tot milia popu loꝝ xpiano inſignita noie ſub tuo impio degūt grauia tributa pendunt. nūc literis ꝑuantur

nũc cõiugibus opprimunt̃ duriſſima ſeruitute
lacerãtur. vexãtur mille modis. nec tñ xp̃iane
legi renunciant. q̃ ſi tuam acciperent micꝰ fer
rẽt impiũ. fierẽt liberi. honores ⁊ opes ſperare
poſſent ꝫ malũt tollerare ſeruitutis iugũ. ⁊ in
ſqualore ac miſeria viuere. q̃ xp̃m negare. hoc
ſtupendũ eſt ⁊ diuinum opus. ⁊ qḋ te precipue
mouere debet. nõ q̃ pauci a nrã lege aberrẽt. ꝫ
q̃ tam multi in ea pſeuerent. ⁊ q̃ tanta ſit vel
in aduerſis ꝯſtancia miraculũ eſt. facit hoc bo
nitas legis. ⁊ ſecuritas eterne vite quã nemo
ſapiẽs pñti poſtpoſuit. Quid tu hic dicas. q̃d
cõnhiſcẽ. aut mutare poteris. Vera eſt xp̃ia
na lex ex vtero recepta moiſaico Ex prophetis
ex diuinis oraculis. deus auctor eius eſt. filiꝰ dei
eã tradidit. Ex ore dei manifeſtata eſt. purã eſt
⁊ nitida. et immaculata et ſancta pfecta ex oĩ
parte. nullã habꝫ rugã. nuſq̃ deficit. nuſquã
claudicat. ĩ ea qui querit inueñit. q̃ petit accipit
Et pulſanti apitur. Ipſa eſt fons clementie. iu
ſticie culm̃. pietatis ſpeculũ manſuetudinis et
mie plena pro ea martires innumerabiles ſũt
occĩſi Senes. Juuenes. Pueri. Matrone. Virgi
nes. vidue. innupte puelle. crudelia carnificũ
non expauere tormenta. ſcientes beatos eſſe
mortuos qui moriũtur in dño. Preterimus ſi
gna ⁊ prodigia que certitudinẽ xp̃iane legis

oſtentant. Quis viros cōmemorare queat ex xpiano gñe diuini et humani iuris excellētiſſimos pfeſſores vera mūdi lumiā. ſcie fontes. q vſq; ad mortē in fide xpi pſeuerantes. preclara volumina ediderūt. q tanq̄ ſidera quedā doctrine humanas mētes illuſtrāt. Et quenam vllo in loco lex eſt q alterū habeat Auguſtinū. alterum Jeronimū. alterū Ambroſiū. alterū Gregoriū. Et ne grecos pretereamus. q religio virū vnq̄ habuit qui origeni compari poſſet q̄uis hic in pleriſq; locis errauit. Quis Johāni criſoſtimo exequabit. qs magno baſilio. quis cirillo. qs Euſebio. quis Gregorio nazāzeno Non ſufficiet dies ſi numerare pergimus. Illuſtres nr̄e legis doctores ſiue viuos ſiue mortuos. q̄uis nō ſint mortui ſ; nūc maxime viuūt et tanq̄ ſtelle in firmamēto lucent. q fidē ſacratiſſime trinitatis elucidarūt. Quid dicemus de religioſis domib⁹. in quib⁹ angelica ducit vita a pro peccōrib; aſſidue effundūtur pces dño nec vnq̄ ceſſant diuine laudes ac pſalmodie Bñdictus nurſienſ apud nos multorū monachorū doctor et pater extitit. apud grecos magnus baſilius. ſecuti ſūt bernard⁹ abbas clareuallis. et Bruno qui carthuſiā inſtituit. quotidie ſcōꝝ viroꝝ apud nos auget nuerus edificātur noua moāſteria et ſcā renouāt inſtituta

Quos fructus edidit. Seraphicus Franciſcus
eximius paupertatis amator in vmbria q̄ ps eſt
pralie natus Quot eū diſcipuli ſecuti ſūt Quot
ſub eius regula viri ſancti floruerūt. Antoniꝰ
patauii iacet miraculis clarus. bernardinus ſe
nēſis in aquila quē nrā etas q̄ſi alterum pau
lū predicantē audiuit. Nicolai liritani extant
opa que omēs admirant. domicus in extremis
hiſpanie natus oris. q̄ſi alius veſper emicuit q̄
nouū quendā ſcm̄ a mūdū viuendi morē ſuis
auditorib; tradidit a predicatorū inſtituta re
gula vniuerſum illuſtrauit orbē. Multi ex diſci
pulis eius clariſſimi euaſerunt. ſed p̄cipua eſt
magni alberti fama. qui nullū doctrine genus
ignoraſſe creditꝰ ē nec minor eo Thomas aq̄
nas fuit in lr̄is et ſi maior extitit ſanctitate cla
ruit et meo ſeculo ſub eadē regula vincencius
hiſpanꝰ. quē noſter an̄ceſſor inē ſcōs xpi cōfeſ
ſores ētulit. Et i ordine diui. Auguſtini nicolaꝰ
tolentinas paulo an̄ inter celeſtia relatus ſcō
rum agmina. Noua indies prole floreſcūt nrā
religio. q̄ ſi non deſūt peccōres diuinā ꝓuocan
tes maieſtatē. nō deſūt etiā cōſiliatores viri ſcī
deo accepti. Et virgines immaculate. precibꝰ
aſſiduis diuinā irā auertētes. nec timemꝰ rui
nam tātis adiuti patrociniis. Tu ergo princeps
nobilis qui nō es rōmis incapax. neq; ingenii

obtuſi. Collige que dixim⁹ et cõſerua in mente tua. a ↄſule tibi a tue genti. a noli eē incredul⁹ ſ fidelis. Relinq̄ tenebras a lucē ſequē. Intelligis q̄ pede claudicat tua lex a q̄ntis ſcatz erroi bus. a q̄ ꝓcul a veritate recedit. et ꝙ nō ē in ea ſal⁹ noue et antiq̄ legis inimica. Intelligis ꝙ ſolida ē euāgelica doctrina ꝙ vera ꝙ ſācta ꝙ mūda a imaculata. et ꝙ ea tm̄ iter i celū oñdit et nō alia itelligis ſi verba nrā memoria tenes ꝙ trinitas i vnitate et vnitas i trinitate colen da ē. neqȝ altera cōñdiāt altei. Intelligis quo nā mō pr̄ ſibi filiū equalē genuit. et quō a pr̄e et filio. ſcūs ꝓcedit ſpūs. q̄ eſt caritas a amor a ſimul colendus eſt a deus eſt. a ꝙ fili⁹ ꝓ nrā ſalute incarnatus eſt. mortē tulit. a ſpoliato in ferno tertia die reſurgēs. q̄dragínta dieb⁹ cū diſcipul' conuerſatus aſcendit in celū. ſedet ad dexterā pr̄is. venturus in fine ſeculi iudicarē vi uos et mortuos. quo facto mali perpetuo penā ignis ſubibūt. boni et̄nā btītudinē cōſeqn̄t nō i carlibȝ deſiderijs. ā impudicijs. nō in cubilib⁹ ſ in dulcedine mētis et in caritate xpi q̄ ſupat oēȝ ſenſū. Añ omia vero mōſtratū ē nō poſſe te aſſeq̄ int̄ xpianos gloriā et potentatū quē vide ris optarē. maxiē apud europeos a occidētales ꝑplōs dū tua in ſecta pſeuerais. ꝙ ſi velles xpi ais iicial ſacris magnā t ſpē feci⁹ a potētie agl̄e

Memento igitur verboꝝ nroꝝ. ⁊ accipe fidele cõ
filiũ. ſume baptiſmũ xpi et lauachrũ ſpũs ſci
Amplectẽ ſacroſanctũ. Euãgeliũ. ⁊ illi te totũ
ↄmitte. Sic tuã aiam lucrifacies. ſic turcorũ po
pulo bñ ↄſules. ſic tue cogitacões adimplerí po
terunt. ſic tuũ nomẽ in ſecula celebrabit. ſic te
oĩs grecia. oĩs ytalia. oĩs europa demirabitur
ſic latine te lr̃e. ſic grece. ſic ebraice. ſic arabice
oẽs barbare celebrabũt. ſic nulla etas de tuis
laudibus ↄticeſcet. ſic pacis auctor et fundator
quietis appellaberis. ſic te turci aiarũ ſuarum
reptorẽ. ⁊ criſtiani ſue vite ↄſeruatorẽ vocabũt
Siri. Egipcij. Libici. Arabes. ⁊ q̄cunq; ſunt alie
gẽtes ex̃ criſti caulas. q̃ hijs audicis tuã viam
ſequenẽ. aut tuis ⁊ criſtianis armis paruo ne
gocio domabuntur. Et ſi noluerint in nrã lege
te ſocium habẽ. ex̃peiẽnẽ dñm in ſua. nos te iu
uabim9. ⁊ oĩm eoꝝ aſſiſtente dĩna gracia legi
timum pñcipem ↄſtituem9. Hec ſũt que tibi cũ
baptiſmo p̄mia ꝓmittũtur. Hijs te bonis dĩna
pietas procul dubio cumulabit. obſequentem
euãgelio. q̄ ſi reſpueris ↄſilia nrã. peribit tan
q̄ fum9 gloria tua. et tu more hoim reuerſus in
cinerẽ totus morieris. Xp̄s regnabit ineternũ
cui ẽ honor ⁊ gloria in ſeculoꝝ ſecula Amen.